

تهیه شده در:
معاونت اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران
آبان ماه ۱۳۹۷

بررسی مسائل روز اقتصاد ایران

همکاران این شماره:

ناظر: شیما حاجی نوروزی

مجری: فرناز صفدری

وضعیت رقابت پذیری ایران در سال ۱۳۹۷

بر اساس گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸

خلاصه مدیریتی

گزارش رقابت پذیری جهانی که همه ساله توسط مجمع جهانی اقتصاد منتشر می‌گردد، با رتبه‌بندی کشورها در شاخص رقابت پذیری جهانی به سنجش میزان رقابت پذیری کشورها می‌پردازد. شاخص رقابت پذیری جهانی یک ابزار سیاستی دقیق برای شناسایی اولویت‌ها و پایش پیشرفت اقتصادی کشورها است که میزان پیچیدگی اقتصاد کشورها، موانع توسعه اقتصادی و نقاط ضعف و قوت هر کشور را در قالب ۱۲ رکن نشان می‌دهد. ارکان رقابت پذیری، به ارزیابی عوامل ایجادکننده بهره‌وری می‌انجامد زیرا بهره‌وری بیشترین نقش را در رشد اقتصادی بلندمدت کشورها دارد و موجب رفاه اقتصادی کشورها می‌شود.

مجمع جهانی اقتصاد، در راستای هم‌سویی با عصر انقلاب صنعتی چهارم^۱ و لحاظ نمودن عوامل ایجادکننده بهره‌وری در این عصر، شاخص جدیدی را با عنوان شاخص رقابت پذیری جهانی ۴.۰، طراحی کرده است که با وجود حفظ ۱۲ رکن رقابت پذیری، تغییرات عمده‌ای در سطوح متغیرهای آن مشاهده می‌شود. در شاخص جدید مجمع جهانی اقتصاد، معیارها و شرایط پویای ناشی از انقلاب صنعتی چهارم مورد توجه قرار گرفته و

^۱ The Fourth Industrial Revolution: انقلاب صنعتی چهارم که متعاقب سه انقلاب صنعتی پیشین رخ داده است را می‌توان به ظهور سیستم‌های سایبری-فیزیکی (تجمیع سیستم‌های دیجیتال و فیزیکی) نسبت داد. هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، کلان‌داده‌ها، رباتیک و بلاک‌چین از مشخصه‌های اصلی این دوران هستند.

^۲ The Global Competitiveness Index 4.0

شاخص بر مبنای انقلاب صنعتی چهارم و پیشرفت‌های متعاقب آن بازطراحی شده است. از این‌رو، این شاخص با بازتعریف ارکان رقابت‌پذیری و معیارهای سنجش آن، در هر دو بعد مفهومی و محاسباتی، نگاه خود را نسبت به رقابت‌پذیری به‌روز کرده است.

از دید مجمع جهانی اقتصاد، یکی از ویژگی‌های کشورهای توسعه‌یافته، در کنار بهره‌مندی از نهادها و زیرساخت‌های مناسب و کافی، بهره‌گیری از فرصت‌های انقلاب صنعتی چهارم است. ویژگی‌ها و امکانات انقلاب صنعتی چهارم، پیش‌راندن‌های رشد اقتصادی را تغییر داده است. در چنین شرایطی، تنها اتکاء بر کارایی و کاهش هزینه‌ها کافی نیست. **چالاکی^۱، نوآوری و انعطاف‌پذیری** (به معنای تطابق با تغییرات)، **سرمایه انسانی و تاب‌آوری^۲** مؤلفه‌های اصلی رقابت در این عصر هستند. به عبارتی، اقتصاد در چنین عصری اقتضاء می‌کند که چابک، انسان‌محور و نوآور باشد. البته، تأکید مجمع بر فناوری‌های جدید و نوآورانه به معنای غفلت از ابعاد سرمایه‌های انسانی نیست. در رویکرد جدید مجمع، تولید فکر از ابتدا تا تجاری‌سازی محصول، مورد سنجش قرار گرفته است.

مفهوم **چالاکی**، در قالب متغیرهای مرتبط با رقابت در بازارهای داخلی و فرهنگ کارآفرینی قابل اندازه‌گیری است. عملکرد بخش دولتی نیز می‌تواند مفهوم چالاکی را منعکس کند. میزان بوروکراسی دولتی هر قدر کمتر باشد، کسب‌وکارها راحت‌تر می‌توانند خود را سازماندهی کنند. انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار نیز، با فراهم آوردن امکان تخصیص بهینه استعدادها و نیروی کار در بخش‌ها و بنگاه‌های اقتصادی، به جنبه‌هایی از چالاکی دلالت دارد.

مفهوم **نوآوری**، با وجود آنکه به طور ویژه در دو رکن پویایی کسب‌وکارها و توانایی نوآوری کسب‌وکارها انعکاس یافته است، اما تمام ارکان را به نحوی دربرمی‌گیرد. زیرا به ثمر رسیدن مؤلفه‌های این دو رکن در گرو دستیابی به سطوح بالایی از سرمایه انسانی (بهداشت، آموزش و مهارت)، تخصیص بهینه مهارت در بازار نیروی کار و در دسترس بودن سرمایه مخاطره‌آمیز^۳ و سطح توسعه نظام مالی است. علاوه بر موارد فوق، یک اکوسیستم نوآوری قوی، مستلزم مواردی از قبیل زیر است: وجود زیرساخت‌های قوی، محیط نهادی حامی حقوق مالکیت که گردش آزادانه ایده‌ها را ممکن می‌سازد، آمادگی در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات و برخورداری از بازاری بزرگ که تولید ایده‌های جدید در آن مجال ظهور می‌یابد.

¹ Agility

² Resilience

³ Venture capital

رویکرد انسان محور به توسعه، یکی دیگر از مفاهیم جدیدی است که به گزارش امسال افزوده شده است. رکن بهداشت (رکن پنجم) و رکن مهارت (رکن ششم) در مجموع یک ششم از امتیازات شاخص رقابت پذیری را به خود اختصاص می دهند و نسبت به سرمایه انسانی رویکرد جامعی دارند. بهداشت، تنها به معنای عدم وجود بیماری یا ناتوانی نیست؛ بلکه به منزله برخورداری از رفاه کامل فیزیکی، ذهنی و اجتماعی است. آموزش نیز به سنجش مهارت هایی می پردازد که بشر برای شکوفایی خود در عصر انقلاب صنعتی چهارم به آن نیاز دارد. رکن بازار نیروی کار (رکن هشتم)، به محاسبه پاداش دهی به استعدادها و احترام به حقوق کارگر اختصاص دارد.

مفهوم تاب آوری، در رکن نظام مالی (رکن نهم) بازتاب یافته است. متغیرهای این رکن به دنبال حداقل کردن ریسک رکود مالی و تقویت مقابله با تکانه های بیرونی هستند. در همین راستا، رکن ثبات اقتصاد کلان (رکن چهارم)، به سنجش اقدامات دولت ها در واکنش به چرخه های تجاری و سرمایه گذاری بخش دولتی در طرح هایی که تأمین مالی آن از توان بخش خصوصی خارج است می پردازد. رکن مهارت ها (رکن ششم)، توانایی نیروی کار در یادگیری و تطبیق با شرایط در حال تحول محیط پیرامون را نشان می دهد که مؤلفه هایی از تاب آوری در آن وجود دارد.

ده کشور برتر گزارش رقابت پذیری امسال عبارتند از: آمریکا (رتبه ۱)، سنگاپور (رتبه ۲)، آلمان (رتبه ۳)، سوئیس (رتبه ۴)، ژاپن (رتبه ۵)، هلند (رتبه ۶)، هنگ کنگ (رتبه ۷)، بریتانیا (رتبه ۸)، سوئد (رتبه ۹) و دانمارک (رتبه ۱۰). این در حالی است که موریتانی (۱۳۱)، لیبریا، موزامبیک، سیرالئون، جمهوری دموکراتیک کنگو، بروندي، آنگولا، هائیتی، یمن و چاد (رتبه ۱۴۰) در ده رتبه آخر جدول قرار گرفته اند.

بر اساس تغییرات صورت گرفته در تعریف نماگرها و نحوه محاسبه امتیازها، کشورها نمی توانند رتبه و امتیاز رقابت پذیری و به طور کلی عملکرد سال جاری خود را با سال های پیشین منطبق نمایند. در واقع، ۱۱۴ متغیری که در گزارش های پیشین رقابت پذیری، شاخص رقابت پذیری جهانی را تشکیل می دادند، به ۹۸ متغیر تقلیل یافته اند که از این میان، ۶۴ متغیر جدید هستند. همچنین، وزن اطلاعات حاصل از نظرسنجی از مدیران اجرایی بنگاه های اقتصادی از ۷۰ درصد به ۳۰ درصد کاهش یافته است و ۷۰ درصد امتیازات بر اساس داده های آماری کشورها اندازه گیری شده اند. تغییر دیگر مربوط به مقیاس اندازه گیری امتیازها است که امتیازدهی در یک مقیاس ۰ تا ۱۰۰ انجام می شود.

جمهوری اسلامی ایران به مدت ۹ سال پیاپی در این گزارش حضور داشته است و رتبه و امتیاز کشور در ۱۲ رکن رقابت پذیری با همکاری معاونت اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با مجمع جهانی

اقتصاد محاسبه می‌گردد. گزارش رقابت‌پذیری جهانی سال جاری (۲۰۱۸)، با حضور ۱۴۰ کشور انجام شده است که این ۱۴۰ کشور ۹۹ درصد از تولید ناخالص جهانی و ۹۴ درصد از کل جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند. ایران با کسب امتیاز ۵۴.۹ (از یک مقیاس ۰ تا ۱۰۰) و با ۰.۴ بهبود امتیاز، در رتبه ۸۹ از ۱۴۰ کشور جای گرفته است. بر اساس برآورد مجمع، چنانچه وضعیت رقابت‌پذیری سال جاری با سال گذشته بر مبنای نماگرهای جدید محاسبه گردد، کشور با وجود ۰.۴ بهبود امتیاز، یک رتبه نسبت به سال پیش تنزل کرده است. البته، بر اساس نحوه محاسبه قبلی که کشورها در مقیاس متفاوتی امتیازبندی می‌شدند، کشور سال گذشته با کسب امتیاز ۴.۲۷ رتبه ۶۹ را از میان ۱۳۷ کشور به خود اختصاص داده بود که این رتبه با همانندسازی نسبت به گزارش امسال، ۸۸ از سوی مجمع جهانی اقتصاد تخمین زده شده است. جمهوری اسلامی ایران در ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری رتبه‌های زیر را از آن خود کرده است: نهادها (۱۲۱)، زیرساخت‌ها (۷۶)، به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات (۸۰)، ثبات اقتصاد کلان (۱۱۷)، بهداشت (۸۴)، مهارت (۹۱)، بازار محصول (۱۳۴)، بازار نیروی کار (۱۳۶)، نظام مالی (۹۸)، اندازه بازار (۱۹)، پویایی کسب‌وکارها (۱۱۹) و توانایی نوآوری کسب‌وکارها (۶۵).

ایران در میان کشورهای هم منطقه خود پس از رژیم اشغالگر قدس (رتبه ۲۰)، امارات متحده عربی (رتبه ۲۷)، قطر (رتبه ۳۰)، عربستان سعودی (رتبه ۳۹)، عمان (رتبه ۴۷)، بحرین (رتبه ۵۰)، کویت (رتبه ۵۴)، قزاقستان (رتبه ۵۹)، ترکیه (رتبه ۶۱)، گرجستان (رتبه ۶۶)، آذربایجان (رتبه ۶۹)، ارمنستان (رتبه ۷۰)، اردن (رتبه ۷۳)، لبنان (رتبه ۸۰) قرار گرفته است. درعین حال، کشورهای مصر (رتبه ۹۴)، جمهوری قرقیزستان (رتبه ۹۷)، تاجیکستان (رتبه ۱۰۲)، پاکستان (رتبه ۱۰۷) و یمن (رتبه ۱۳۹)، سایر کشورهای منطقه را تشکیل می‌دهند که بعد از ایران رتبه‌بندی شده‌اند.

از مجموع ۹۸ متغیر گزارش، ایران تنها در ۲ متغیر کیفیت مؤسسات پژوهشی (رتبه ۱۶) و سرانه تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا) (رتبه ۱۸) توانسته است رتبه زیر ۳۰ را کسب نماید. این در حالی است که ایران در ۳۲ متغیر، در میان ۳۰ کشور آخر دنیا قرار دارد. این در حالی است که سال گذشته ایران در ۲۶ متغیر، حائز ۳۰ رتبه آخر جدول شده بود. تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی) با کسب رتبه ۱۴۰ از میان ۱۴۰ کشور، بدترین متغیر کشور و پس از آن، نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)^۱ با کسب رتبه ۱۳۷، دومین متغیر بسیار ضعیف کشور را تشکیل می‌دهد. همچنین، مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان) و حاکمیت سهام‌داران هر دو با

^۱ متغیر نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد) که ذیل رکن اندازه بازار قرار دارد، در کشورهای برتر مقدار بیشتری را نشان می‌دهد. برای نمونه، این نسبت در هنگ‌کنگ (رتبه نخست این متغیر) معادل ۱۹۵٫۲ است.

کسب رتبه ۱۳۶ در رتبه‌های بعدی قعر جدول مشاهده می‌شوند. آزادی مطبوعات (رتبه ۱۳۴)، شفافیت بودجه (رتبه ۱۳۴)، استحکام مالی بانک‌ها (رتبه ۱۳۱) و تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی (رتبه ۱۳۰)، همگی متغیرهایی هستند که ایران را در ده رتبه پایانی جدول رقابت‌پذیری جای داده‌اند.

۱- مقدمه

گزارش رقابت‌پذیری سال جاری نقطه عطفی در تاریخ چهار دهه انتشار گزارش رقابت‌پذیری به شمار می‌رود. چارچوب جدید گزارش با لحاظ کردن اقتضائات پویای انقلاب صنعتی چهارم در قالب شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰، اساس جدیدی را بنیان گذاشته است. اولین انقلاب صنعتی با اختراع چرخ آب، ماشین بخار و گذار از منبع انرژی زیست‌توده‌ها به سوخت‌های فسیلی همراه بود. انقلاب صنعتی دوم در پایان قرن نوزدهم و دو دهه نخست قرن بیستم به وقوع پیوست که طی آن فرآیند تولید و توزیع برق و تولید انبوه با استفاده از خطوط تولید صورت گرفت. از مهم‌ترین اختراعات آن دوران می‌توان به تلفن و ارتباطات بی‌سیم اشاره کرد. انقلاب صنعتی سوم که در دهه ۵۰ میلادی آغاز گردید، به انقلاب دیجیتال معروف است که پیدایش اینترنت، رایانه‌های شخصی، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات و شیوه‌های جدید پردازش و به اشتراک‌گذاری اطلاعات دستاوردهای اصلی آن هستند. انقلاب صنعتی چهارم در ادامه انقلاب صنعتی سوم و با ظهور سیستم‌های سایبری-فیزیکی (تجمیع سیستم‌های دیجیتال و فیزیکی) در ارتباط است. اینترنت اشیاء، هوش مصنوعی، کلان‌داده‌ها، رباتیک، بلاک‌چین و نانو تکنولوژی محصول این دوران هستند.^۱

چارچوب جدید مجمع جهانی اقتصاد با اتخاذ شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰، در تناسب با انقلاب صنعتی چهارم طراحی شده است. این شاخص جدید با اتخاذ رویکردی آینده‌محور، بستری را تدوین کرده است که می‌طلبد بنگاه‌ها و مدیریت حاکم بر فضای اقتصادی کشورها چابک و آینده‌گرا باشد. در شرایطی که سازمان‌ها و بنگاه‌های اقتصادی به صورت سنتی اداره می‌شوند، نیازهای آینده در سیاست‌گذاری‌ها جایی ندارند و تصمیم‌های خلاقانه و پیشرو در واکنش به تغییرات پیش‌رو گرفته نمی‌شوند. دولت آینده‌گرا که به عنوان یک متغیر جدید در چارچوب جدید مجمع گنجانده شده است، ضرورتاً دولتی است که بازار را شریک خود در عرصه سیاست‌گذاری می‌داند و نیازهای فعالان بخش خصوصی را به صورت فعالانه می‌شنود. چنین رویکردی، دارای ماهیت بلندمدت است. از سوی دیگر، مجمع جهانی اقتصاد در چارچوب جدید خود، تولید فکر تا مرحله ثبت اختراع را مورد توجه قرار داده است. همچنین، سرمایه اجتماعی در این رویکرد مورد تأکید قرار گرفته است و متغیر سرمایه اجتماعی برای نخستین بار در قسمت نهادها گنجانده شده است. سرمایه اجتماعی بستری برای بهره‌وری سرمایه‌های اقتصادی و فیزیکی ایجاد می‌کند که تقویت آن موجب کاهش هزینه مبادله در اقتصاد می‌شود.

تمام اقتصادها در عصر انقلاب صنعتی چهارم از فرصت بهبود رقابت‌پذیری برخوردار هستند. اکثر سال‌های قرن بیستم، توسعه اقتصادی الگوی ساده‌ای داشت که در آن کشورهای کم‌درآمد عموماً از راه صنعتی شدن و

¹ <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/what-is-the-fourth-industrial-revolution/>

به کارگیری نیروی کار ارزان پیشرفت می کردند. اما در سایه انقلاب صنعتی چهارم، این الگوی ساده قدری پیچیده تر شده است و نیروی کار در کارهای کمتر کاربر جای خود را به رباتیک داده است. به مدد فناوری اطلاعات و ارتباطات، دسترسی به خدمات اولیه تسهیل شده است و در بستر جهانی شده امروز، ایده ها و فناوری ها با سرعت بیشتری انتقال پیدا می کنند که این امر از موانع نوآوری کاسته است. به همین دلیل، اولویت بندی سیاست ها از قبل پیچیده تر شده است و شاخص رقابت پذیری جهانی ۴۰ در راستای تغییرات صورت گرفته، مبنای وزن دهی به ارکان رقابت پذیری را بر خلاف گذشته با در نظر گرفتن مرحله توسعه کشورها محاسبه نمی کند. بنابراین، تمام ارکان دوازده گانه صرف نظر از مرحله توسعه یافتگی کشورها به یک میزان حائز اهمیت هستند و هر رکن می تواند یک اولویت بالقوه دیده شود. رقابت پذیری کلی کشورها متأثر از تمامی عواملی است که در ایجاد رقابت پذیری آنها نقش دارند. به عبارت دیگر، همه ارکان می توانند مکمل هم باشند، اما نمی توانند نقش جایگزین یکدیگر را ایفا کنند. برای نمونه، فناوری اطلاعات و ارتباطات نمی تواند ضعف در زیرساخت ها را جبران کند، اما می تواند به نوبه خود در بهبود رقابت پذیری کشورها تأثیرگذار باشد. از این رو، شایسته است که ارکان مدیریتی کشور نگاه ویژه ای به تک تک متغیرها داشته باشند و از هیچ کوششی در راستای بهبود وضعیت رقابت پذیری کشور دریغ نمایند. در حال حاضر، کشور با طیفی از مشکلات نهادی، ساختاری و محیط اقتصاد کلان دست به گریبان است که امید می رود تصمیم گیران اقتصادی با مطالعه گزارش حاضر بتوانند تصویر جامعی از نقاط ضعف و قوت نماگرهای این ارکان به دست آورند و گره های از مشکلات پیش روی جامعه کسب و کار باز کنند.

۲- گزارش رقابت پذیری جهانی و رویکرد مجمع به مفهوم رقابت

مجمع جهانی اقتصاد نزدیک به چهار دهه است که به مطالعه و ارزیابی عوامل مؤثر در رقابت پذیری کشورها اشتغال دارد و نخستین بار در سال ۱۹۷۹ گزارش رقابت پذیری جهانی را با پوشش ۱۹ کشور منتشر نمود. از آن زمان تاکنون، مجمع جهانی اقتصاد به طور سالانه به سنجش میزان رقابت پذیری کشورهای حاضر در نظرسنجی مجمع می پردازد و نتایج آن را در قالب گزارش رقابت پذیری جهانی منتشر می کند. بنابر تعریف این نهاد، رقابت پذیری به «مجموعه ای از نهادها، سیاست ها و عوامل تعیین کننده سطح بهره وری کشورها» دلالت دارد. از سوی دیگر، سطح بهره وری هر کشور، معرف سطح رفاه اقتصادی قابل کسب برای آن است.

گزارش رقابت پذیری جهانی، تصویر جامعی از عوامل مؤثر در رقابت پذیری که موجب رکود یا رونق بنگاه ها می شود به دست می دهد. مجمع جهانی اقتصاد، در گزارش ۲۰۱۸ با بازتعریف ارکان رقابت پذیری و معیارهای سنجش آن، در هر دو بُعد مفهومی و محاسباتی نگاه خود را نسبت به رقابت پذیری به روز کرده است و عوامل

ایجاد کننده بهره‌وری در عصر انقلاب صنعتی چهارم را در شاخص جدید خود گنجانده است. جزئیات بیشتر در این ارتباط در قسمت روش‌شناسی گزارش تشریح شده است.

۳- شاخص رقابت‌پذیری جهانی چیست؟

شاخص رقابت‌پذیری جهانی، میزان پیچیدگی اقتصاد کشورها، موانع توسعه اقتصادی و نقاط ضعف و قوت اقتصاد هر کشور را در قالب ۱۲ رکن نشان می‌دهد. این شاخص، ابزاری کامل و همه‌جانبه جهت سنجش ارکان رقابت‌پذیری ملی در اقتصاد خرد و کلان کشورها فراهم می‌کند که هر یک از مؤلفه‌های آن با پرداختن به جنبه‌ای از رقابت‌پذیری، این مفهوم گسترده را قابل بررسی می‌سازند. از سال ۲۰۰۵ تاکنون، مجمع جهانی اقتصاد با تعریف شاخص رقابت‌پذیری جهانی، تحلیل خود از رقابت‌پذیری کشورها را بر مبنای مؤلفه‌های این شاخص قرار داده است. در سال ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)، مجمع با تغییر این شاخص به شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰، آن را به معیاری پویاتر تبدیل کرده است که مقتضیات انقلاب صنعتی چهارم را در سنجش رقابت‌پذیری محیط کسب‌وکار کشورها در نظر می‌گیرد، زیرا مؤلفه‌های تعیین‌کننده بهره‌وری در عصر انقلاب صنعتی چهارم متفاوت از قبل هستند. این شاخص، در بخش بعدی با جزئیات بیشتری معرفی شده است.

۴- روش‌شناسی شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰

مجمع جهانی اقتصاد در طول چهار دهه‌ای که به مطالعه و ارزیابی عوامل مؤثر در رقابت‌پذیری کشورها اشتغال داشته است، شرایط محیط پیرامون و الزامات پویایی کشورها را با توجه به واقعیات بیرونی و جهانی همواره در نظر گرفته است. برای نمونه، این نهاد در ارزیابی‌های پیشین خود متغیرهایی نظیر شیوع سل، مالاریا و ایدز را ذیل رکن بهداشت مهم تلقی می‌کرد، این در حالی است که این مؤلفه‌ها از گزارش اخیر حذف شده‌اند.

با وجود آنکه مجمع جهانی اقتصاد همچنان رقابت‌پذیری کشورها را در قالب ۱۲ رکن می‌سنجد، اما بر اساس تغییرات صورت گرفته در نماگرها و نحوه محاسبه امتیازها، کشورها نمی‌توانند رتبه و امتیاز رقابت‌پذیری و به طور کلی عملکرد سال جاری خود را با سال‌های پیشین منطبق نمایند. تنها به منظور تسهیل امکان مقایسه وضعیت فعلی کشورها با وضعیت کلی سال گذشته، مجمع اقدام به انتشار رتبه‌های سال پیش بر مبنای نحوه امتیازدهی اخیر خود کرده است.

در راستای تغییرات انجام‌شده در شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰، مبنای وزن‌دهی به ارکان رقابت‌پذیری بر خلاف گذشته با در نظر گرفتن مرحله توسعه کشورها محاسبه نمی‌شود. بنابراین، تمام ارکان دوازده‌گانه صرف‌نظر از مرحله توسعه‌یافتگی کشورها به یک میزان حائز اهمیت هستند و هر رکن می‌تواند یک اولویت

بالقوه باشد. به عبارت دیگر، همه ارکان می‌توانند مکمل هم باشند اما نمی‌توانند نقش جایگزین یکدیگر را ایفا کنند.

شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴۰ از ۹۸ متغیر تشکیل شده است. در واقع، ۱۱۴ متغیری که در گزارش‌های پیشین رقابت‌پذیری، شاخص رقابت‌پذیری جهانی را تشکیل می‌دادند در شاخص جدید مجمع به ۹۸ عدد تقلیل یافته است که از این میان، ۶۴ متغیر جدید هستند. از ۹۸ نماگر، اطلاعات ۴۴ نماگر، از نظرات فعالان اقتصادی بخش خصوصی که در طرح نظرسنجی مجمع جهانی اقتصاد شرکت می‌کنند استخراج می‌شود و ۵۴ نماگر باقی‌مانده، با استفاده از داده‌های حاصل از منابع آماری کشورها محاسبه می‌شوند. همچنین، در شاخص جدید رقابت‌پذیری جهانی ۴۰، وزن اطلاعات حاصل از نظرسنجی از مدیران اجرایی بنگاه‌های اقتصادی از ۷۰ درصد به ۳۰ درصد کاهش یافته است و ۷۰ درصد امتیازات بر اساس داده‌های آماری کشورها اندازه‌گیری می‌شوند. تغییر دیگر مربوط به مقیاس اندازه‌گیری امتیازها است که امتیازدهی در یک مقیاس ۰ تا ۱۰۰ انجام می‌شود.

در گزارش سال جاری (۲۰۱۸)، ۱۴۰ کشور حضور داشته‌اند که در آن فعالان اقتصادی از هر سه بخش خدمات، صنعت (تولیدی و غیرتولیدی)^۱ و کشاورزی، بر اساس سهم هریک از بخش‌ها در تولید ناخالص داخلی کشور و با نمونه‌گیری تصادفی در طرح نظرسنجی مجمع جهانی اقتصاد شرکت کرده‌اند. شکل ۱، چارچوب نمونه‌گیری مجمع جهانی اقتصاد را به تصویر کشیده است. مجمع، اندازه بنگاه‌ها را به ترتیب زیر تعریف می‌کند:

- **بنگاه‌های بزرگ:** بیش از ۲۵۰ نفر نیروی کار
- **بنگاه‌های کوچک و متوسط:** زیر ۲۵۰ نفر نیروی کار (۲۴۹ نفر و کمتر)

^۱ صنایع غیرتولیدی مشتمل بر اکتشاف، استخراج، تأمین آب، برق، گاز و ساخت‌وساز هستند.

شکل ۱- چارچوب نمونه‌گیری مجمع جهانی اقتصاد
در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸

۵- ارکان دوازده‌گانه رقابت‌پذیری جهانی

مؤلفه‌های شاخص رقابت‌پذیری جهانی ۴.۰، ذیل چهار زیرشاخص محیط توانمندساز^۱، سرمایه انسانی^۲، بازارها^۳ و اکوسیستم نوآوری^۴، و در قالب «دوازده رکن رقابت‌پذیری» به شرح زیر قابل دسته‌بندی هستند:

۱. محیط توانمندساز

۱. نهادها
۲. زیرساخت‌ها
۳. به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات
۴. ثبات اقتصاد کلان

۲. سرمایه انسانی

۵. بهداشت
۶. مهارت

¹ Enabling environment

² Human capital

³ Markets

⁴ Innovation ecosystem

۳. بازارها

- ۷. بازار محصول^۱
- ۸. بازار نیروی کار
- ۹. نظام مالی
- ۱۰. اندازه بازار

۴. اکوسیستم نوآوری

- ۱۱. پویایی کسب و کارها ۲
- ۱۲. توانایی نوآوری کسب و کارها ۳

۶- برترین و ضعیف ترین کشورهای گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸

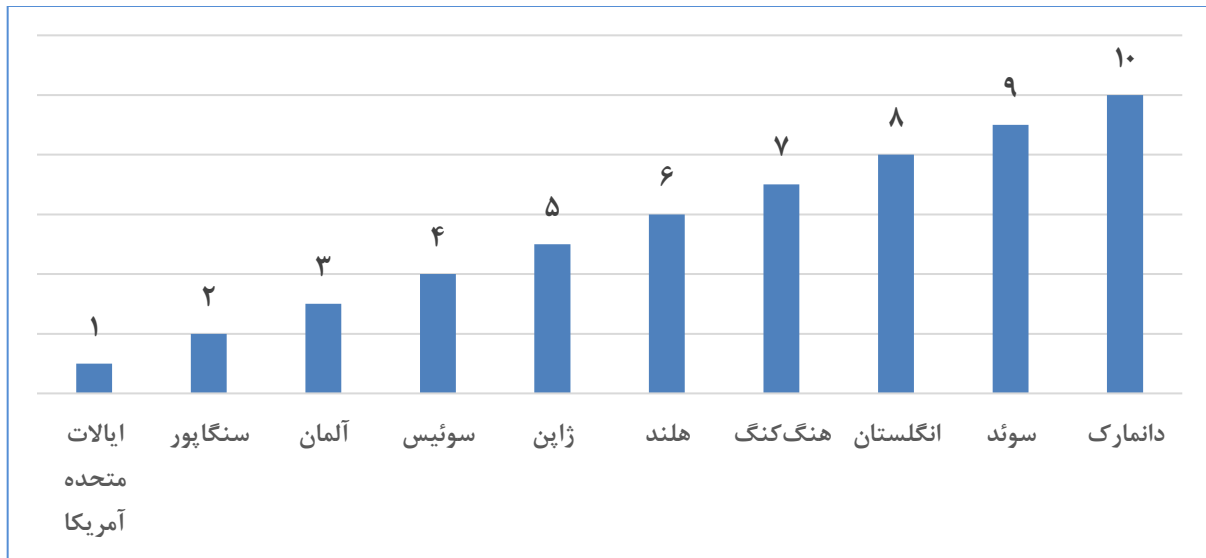
ده کشور برتر و ده کشوری که در رتبه آخر جدول رقابت پذیری امسال قرار دارند، در نمودارهای ۱ و ۲ به نمایش درآمده‌اند. اقتصادهایی که رقابت پذیری بالایی دارند، در متغیرهای اقتصادی-اجتماعی نسبت به سایر کشورها عملکرد موفق تری دارند. تأثیر افزایش رقابت پذیری بر کاهش فقر و افزایش رضایت از زندگی قابل انکار نیست.

^۱ بازار محصول (Product market)، مشتمل بر کالا و خدمات است که در آن جنبه‌هایی از تعرفه، ترخیص گمرکی و تجارت خدمات وجود دارد.

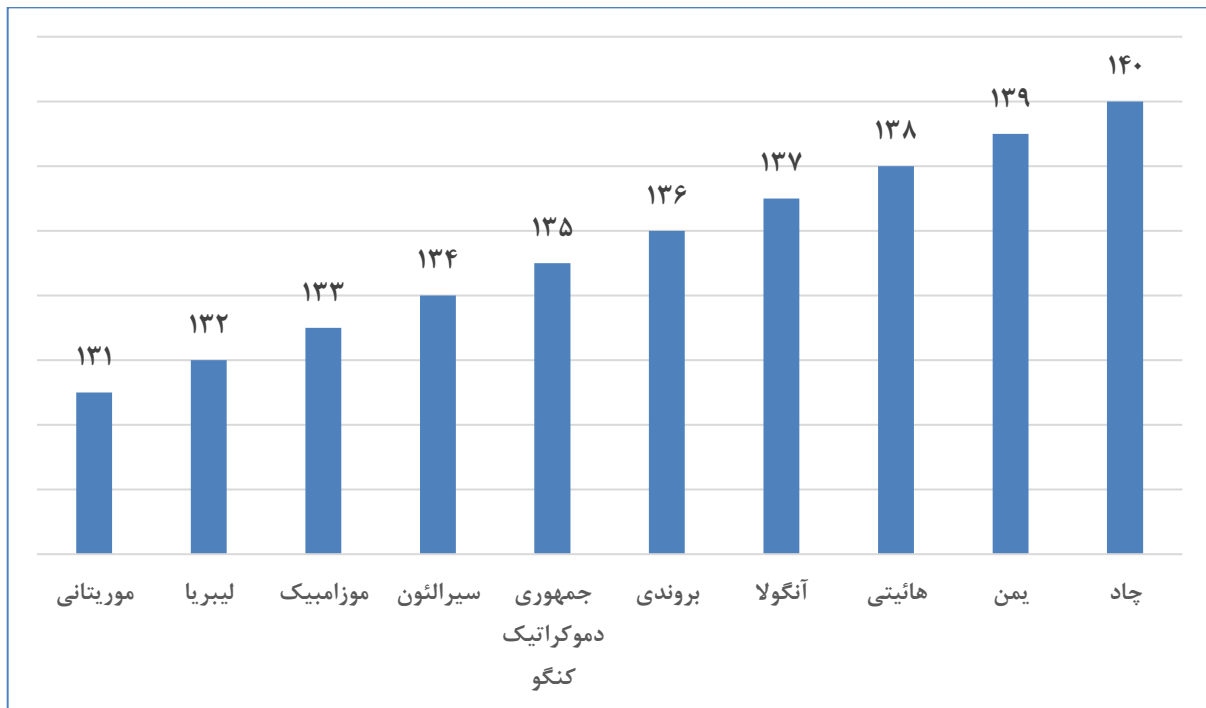
^۲ Business dynamism

^۳ Innovation capability

نمودار ۱- ده کشور برتر در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸

نمودار ۲- ده ضعیف ترین کشور در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸

۷- وضعیت رقابت پذیری کشورها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸

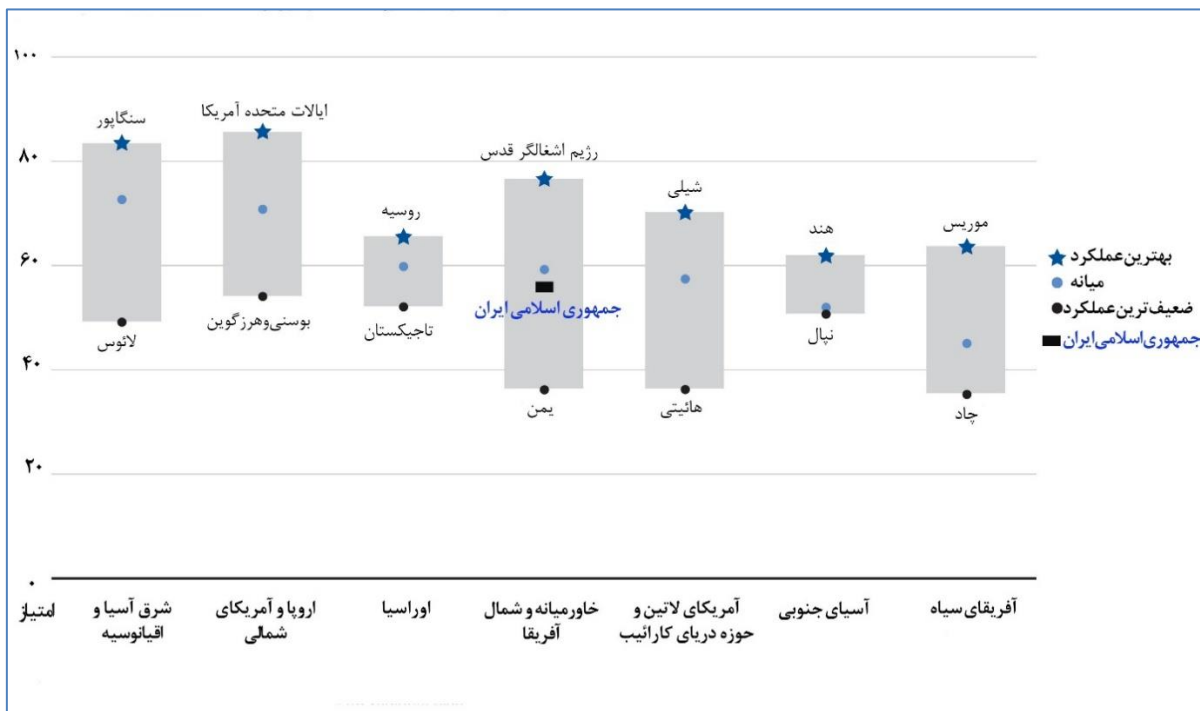
اقتصاد جهان پس از یک دهه تجربه ناکامی، در حال رشد است و در افق کوتاه مدت وضعیت خوبی را نشان می دهد. پیش بینی می شود که در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹، اقتصاد جهان رشد ۴ درصدی را تجربه کند. اما همچنان فضای اقتصاد جهان با نااطمینانی دست و پنجه نرم می کند و در افق میان مدت مخاطراتی پیش روی آن دیده می شود. طیفی از مخاطرات و تکانه های بالقوه، می تواند احیاء اقتصاد جهان را در سال های پیش رو به

مخاطره اندازد. افزایش تعرفه‌های تجاری توسط آمریکا و اقدامات تلافی‌جویانه طرف‌های تجاری آن می‌تواند به اقداماتی بیانجامد که احیاء اقتصاد جهان و سرمایه‌گذاری را با مشکل مواجه می‌کند.

از طرفی، اصلاحاتی که پیرو بحران مالی جهان قرار بود هدف افزایش بهره‌وری را دنبال کنند یا به وقوع نپیوست یا به اتمام نرسید. نظام حاکمیت جهانی با بحران مواجه است و نیاز فوری به اصلاح دارد. جهانی شدن که موتور محرک رشد اقتصادی در ۳۰ سال گذشته بوده است، اکنون تحت هجمه سیاسی قرار دارد. منازعات سیاسی و تجاری، بحران‌ها و تنش‌های ژئوپولیتیک همگی می‌توانند بر اقتصاد جهان اثر بگذارند. چالش‌های اقتصادی اساسی جهان مستلزم راه‌حل‌های بلندمدت است، اما متأسفانه دولت‌ها مبتلا به کوتاه‌نگری هستند.

در زیر، شکاف رقابت‌پذیری مناطق ۷ گانه دنیا در نمودار ۳ قابل ملاحظه است که بهترین و ضعیف‌ترین کشور رقابت‌پذیر را در هر منطقه نشان می‌دهد. در ادامه، رتبه و امتیاز رقابت‌پذیری ۱۴۰ کشور حاضر در گزارش سال جاری در جدول ۱ به نمایش درآمده است.

نمودار ۳- شکاف رقابت‌پذیری بین مناطق مختلف دنیا (بر اساس امتیاز ۰ تا ۱۰۰)

جدول ۱- رتبه و امتیاز رقابت پذیری کشورهای حاضر در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸- (۱۳۹۷)

وضعیت کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)			وضعیت کشورها در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)		
امتیاز	رتبه	اقتصاد	امتیاز	رتبه	اقتصاد
۶۸.۸	۳۶	مالت	۸۵.۶	۱	ایالات متحده آمریکا
۶۸.۲	۳۷	لهستان	۸۳.۵	۲	سنگاپور
۶۷.۵۰	۳۸	تایلند	۸۲.۸	۳	آلمان
۶۷.۵	۳۹	عربستان سعودی	۸۲.۶	۴	سوئیس
۶۷.۱	۴۰	لیتوانی	۸۲.۵	۵	ژاپن
۶۶.۸	۴۱	جمهوری اسلواکی	۸۲.۴	۶	هلند
۶۶.۲	۴۲	لتونی	۸۲.۳	۷	هنگ کنگ
۶۵.۶	۴۳	روسیه	۸۲	۸	بریتانیا
۶۵.۶	۴۴	قبرس	۸۱.۷	۹	سوئد
۶۴.۹	۴۵	اندونزی	۸۰.۶	۱۰	دانمارک
۶۴.۶	۴۶	مکزیک	۸۰.۳	۱۱	فنلاند
۶۴.۴	۴۷	عمان	۷۹.۹	۱۲	کانادا
۶۴.۳	۴۸	مجارستان	۷۹.۳	۱۳	تایوان (چین تایپه)
۶۳.۷	۴۹	مورس	۷۸.۹	۱۴	استرالیا
۶۳.۶	۵۰	بحرین	۷۸.۸	۱۵	جمهوری کره
۶۳.۶	۵۱	بلغارستان	۷۸.۲	۱۶	نروژ
۶۳.۵	۵۲	رومانی	۷۸	۱۷	فرانسه
۶۲.۷	۵۳	اروگوئه	۷۷.۵	۱۸	نیوزیلند
۶۲.۱	۵۴	کویت	۷۶.۶	۱۹	لوکزامبورگ
۶۲.۱	۵۵	کاستاریکا	۷۶.۶	۲۰	رژیم اشغالگر قدس
۶۲.۱	۵۶	فیلیپین	۷۶.۶	۲۱	بلژیک
۶۲.۱	۵۷	یونان	۷۶.۳	۲۲	اتریش
۶۲	۵۸	هند	۷۵.۷	۲۳	ایرلند
۶۱.۸	۵۹	قزاقستان	۷۴.۵	۲۴	ایسلند
۶۱.۶	۶۰	کلمبیا	۷۴.۴	۲۵	مالزی
۶۱.۶	۶۱	ترکیه	۷۴.۲	۲۶	اسپانیا
۶۱.۴	۶۲	برونئی دارالسلام	۷۳.۴	۲۷	امارات متحده عربی
۶۱.۳	۶۳	پرو	۷۲.۶	۲۸	چین
۶۱	۶۴	پاناما	۷۱.۲	۲۹	جمهوری چک
۶۰.۹	۶۵	صربستان	۷۱	۳۰	قطر
۶۰.۹	۶۶	گرجستان	۷۰.۸	۳۱	ایتالیا
۶۰.۸	۶۷	آفریقای جنوبی	۷۰.۸	۳۲	استونی
۶۰.۱	۶۸	کرواسی	۷۰.۳	۳۳	شیلی
۶۰	۶۹	آذربایجان	۷۰.۲	۳۴	پرتغال
۵۹.۹	۷۰	ارمنستان	۶۹.۶	۳۵	اسلونی

ادامه جدول ۱- رتبه و امتیاز رقابت‌پذیری کشورهای حاضر در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸- (۱۳۹۷)

وضعیت کشورها در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)			وضعیت کشورها در گزارش رقابت‌پذیری ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)		
امتیاز	رتبه	اقتصاد	امتیاز	رتبه	اقتصاد
۵۱.۳	۱۰۶	غنا	۵۹.۶	۷۱	مونتنگرو
۵۱.۱	۱۰۷	پاکستان	۵۹.۵	۷۲	برزیل
۵۰.۹	۱۰۸	رواندا	۵۹.۳	۷۳	اردن
۵۰.۸	۱۰۹	نیپال	۵۸.۵	۷۴	سیشل
۵۰.۲	۱۱۰	کلمبوج	۵۸.۵	۷۵	مراکش
۵۰.۲	۱۱۱	کیپورد	۵۸.۱	۷۶	آلبانی
۴۹.۳	۱۱۲	لائوس	۵۸.۱	۷۷	ویتنام
۴۹	۱۱۳	سنگال	۵۷.۹	۷۸	ترینیداد و توباگو
۴۷.۶	۱۱۴	ساحل عاج	۵۷.۹	۷۹	جامائیکا
۴۷.۵	۱۱۵	نیجریه	۵۷.۷	۸۰	لبنان
۴۷.۲	۱۱۶	تانزانیا	۵۷.۵	۸۱	آرژانتین
۴۶.۸	۱۱۷	اوگاندا	۵۷.۴	۸۲	جمهوری دومینیک
۴۶.۱	۱۱۸	زامبیا	۵۷	۸۳	اوکراین
۴۵.۵	۱۱۹	گامبیا	۵۶.۶	۸۴	مقدونیه
۴۵.۳	۱۲۰	سوازیلند	۵۶	۸۵	سریلانکا
۴۵.۱	۱۲۱	کامرون	۵۵.۸	۸۶	اکوادور
۴۴.۵	۱۲۲	اتیوپی	۵۵.۶	۸۷	تونس
۴۴.۴	۱۲۳	بتین	۵۵.۵	۸۸	مولداوی
۴۳.۹	۱۲۴	بورکینافاسو	۵۴.۹	۸۹	جمهوری اسلامی ایران
۴۳.۶	۱۲۵	مالی	۵۴.۵	۹۰	بوتسوانا
۴۳.۲	۱۲۶	گینه	۵۴.۲	۹۱	بوسنی و هرزگوین
۴۳.۲	۱۲۷	ونزوئلا	۵۳.۸	۹۲	الجزایر
۴۲.۶	۱۲۸	زیمبابوه	۵۳.۷	۹۳	کنیا
۴۲.۴	۱۲۹	مالاوی	۵۳.۶	۹۴	مصر
۴۲.۳	۱۳۰	لسوتو	۵۳.۴	۹۵	پاراگوئه
۴۰.۸	۱۳۱	موریتانی	۵۳.۴	۹۶	گواتمالا
۴۰.۵	۱۳۲	لیبریا	۵۳	۹۷	جمهوری قرقیزستان
۳۹.۸	۱۳۳	موزامبیک	۵۲.۸	۹۸	السالوادور
۳۸.۸	۱۳۴	سیرالئون	۵۲.۷	۹۹	مغولستان
۳۸.۲	۱۳۵	جمهوری دموکراتیک کنگو	۵۲.۷	۱۰۰	نالمیبیا
۳۷.۵	۱۳۶	بروندی	۵۲.۵	۱۰۱	هندوراس
۳۷.۱	۱۳۷	آنگولا	۵۲.۲	۱۰۲	تاجیکستان
۳۶.۵	۱۳۸	هائیتی	۵۲.۱	۱۰۳	بنگلادش
۳۶.۴	۱۳۹	یمن	۵۱.۵	۱۰۴	نیکاراگوئه
۳۵.۵	۱۴۰	چاد	۵۱.۴	۱۰۵	بولیوی

۸- وضعیت رقابت پذیری ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸- (۱۳۹۷)

جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۰۹ همکاری خود را با مجمع جهانی اقتصاد آغاز نمود و برای نخستین بار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۱-۲۰۱۰ به جمع کشورهای حاضر در گزارش پیوست که این همکاری تا گزارش اخیر به مدت ۹ سال پیاپی به همت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران ادامه داشته است. در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸، فعالان اقتصادی بخش خصوصی کشور از بخش های خدمات، صنعت (تولیدی و غیرتولیدی) و کشاورزی، و از تمام نقاط کشور در فرآیند تکمیل پرسشنامه های نظرسنجی از فعالان اقتصادی به صورت برخط روی سامانه مجمع جهانی اقتصاد شرکت کرده اند که در مجموع، ۱۴۳ پرسشنامه تکمیل شده مورد تأیید نهایی مجمع قرار گرفته است.

در این گزارش که ۱۴۰ کشور در آن رتبه بندی شده اند، ایران با کسب امتیاز ۵۴.۹ (از مقیاس ۰ تا ۱۰۰) در رتبه ۸۹ جای گرفته است. شایان ذکر است که به دلیل تغییر در نحوه محاسبه امتیازدهی از سوی مجمع، کشورها نمی توانند عملکرد سال جاری خود را با سال های پیشین منطبق نمایند. بر اساس برآورد مجمع، چنانچه وضعیت رقابت پذیری سال جاری با سال گذشته بر مبنای نماگرهای جدید محاسبه گردد، کشور باوجود ۰.۴ بهبود امتیاز یک رتبه نسبت به سال پیش تنزل کرده است. البته، بر اساس نحوه محاسبه قبلی که کشورها در مقیاس متفاوتی امتیازبندی می شدند، کشور سال گذشته با کسب امتیاز ۴.۲۷ رتبه ۶۹ را از میان ۱۳۷ کشور به خود اختصاص داده بود که این رتبه با همانندسازی نسبت به گزارش امسال، ۸۸ از سوی مجمع جهانی اقتصاد تخمین زده شده است. اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران در گزارش رقابت پذیری ۲۰۱۸ در جدول شماره ۲ مشاهده می گردد.

جدول ۲- اطلاعات نماگرهای اقتصادی ایران - ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)

نماگرهای اقتصادی ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸- (۱۳۹۷)	
۸۱.۴	جمعیت (میلیون نفر)
۱۲.۵	نرخ بیکاری (بر اساس درصد)
۵,۳۰۴.۷	سرانه تولید ناخالص داخلی (بر اساس دلار آمریکا)
۱.۳۰	تولید ناخالص داخلی (بر اساس برابری قدرت خرید بر حسب درصد از کل جهان)
۱.۸	میانگین رشد ۱۰ ساله تولید ناخالص داخلی (بر اساس درصد)
۰.۸	میانگین ۵ ساله جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)

نمودار ۴- وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری جهانی - ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)
به ترتیب بهترین امتیازات کسب شده

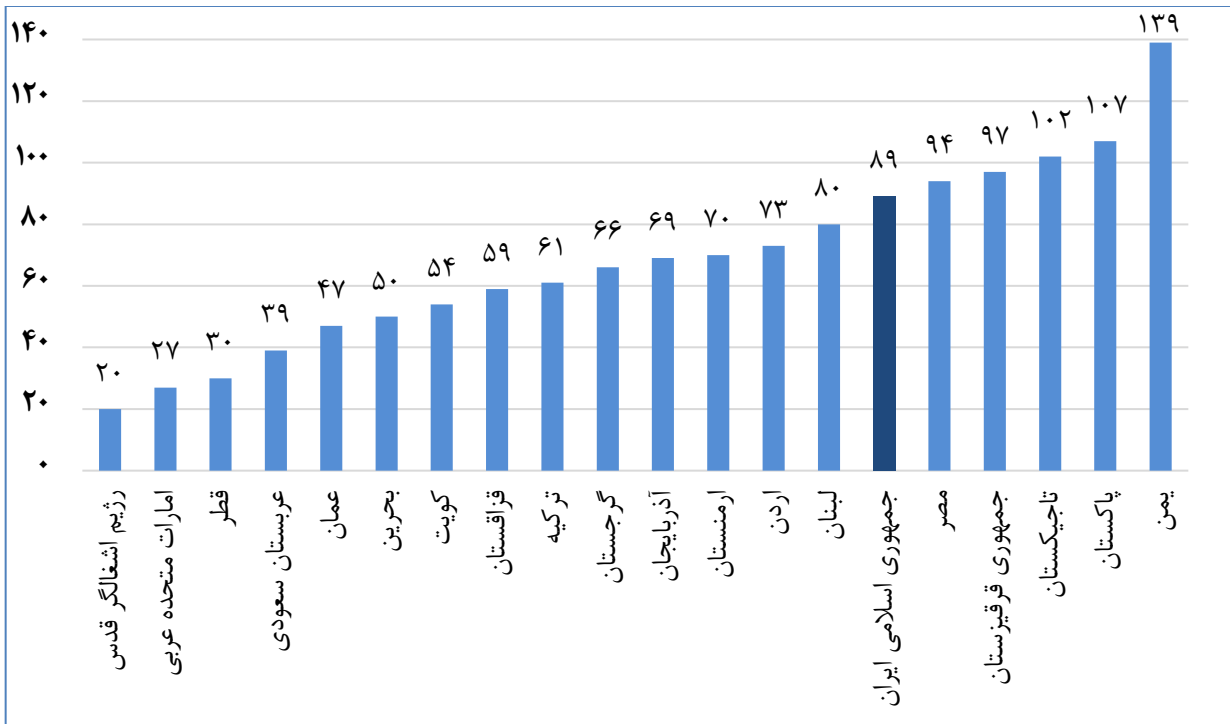
وضعیت ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
امتیاز (۰-۱۰۰)	ارکان دوازده گانه شاخص رقابت پذیری جهانی
۷۷.۵	بهداشت
۷۴.۵	اندازه بازار
۶۶.۹	ثبات اقتصاد کلان
۶۵.۴	زیرساختها
۵۷	مهارت
۵۲.۵	نظام مالی
۵۰	پویایی کسب و کارها
۴۷.۶	به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات
۴۴.۳	نهادهای
۴۳.۱	بازار نیروی کار
۴۲	بازار محصول
۳۷.۶	توانایی نوآوری کسب و کارها

همان طور که در نمودار ۴ مشاهده می گردد، دو رکن بهداشت و اندازه بازار با کسب امتیاز بالاتر از ۷۰ از ۱۰۰، بهترین عملکردهای کشور را تشکیل می دهند. در انتهای نمودار، توانایی نوآوری کسب و کارها، بازار محصول، بازار نیروی کار و نهادهای بدترین امتیازات را در میان ارکان دوازده گانه به خود اختصاص داده اند.

۸-۱- وضعیت رقابت پذیری ایران در مقایسه با کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی - ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)

جمهوری اسلامی ایران با کسب رتبه ۸۹، در میان کشورهای منطقه پس از لبنان (رتبه ۸۰) و پیش از مصر (رتبه ۹۴) قرار گرفته است. در نمودار شماره ۵، رتبه ایران در کنار سایر کشورهای منطقه به نمایش درآمده است. همان طور که در این نمودار مشاهده می گردد، تمامی کشورهای حاشیه خلیج فارس رتبه های بهتری را نسبت به ایران کسب کرده اند. البته، از میان کشورهای عربی، عراق و سوریه و از میان کشورهای منطقه، افغانستان و ترکمنستان در گزارش حضور ندارند.

نمودار ۵- رتبه ایران در قیاس با کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)

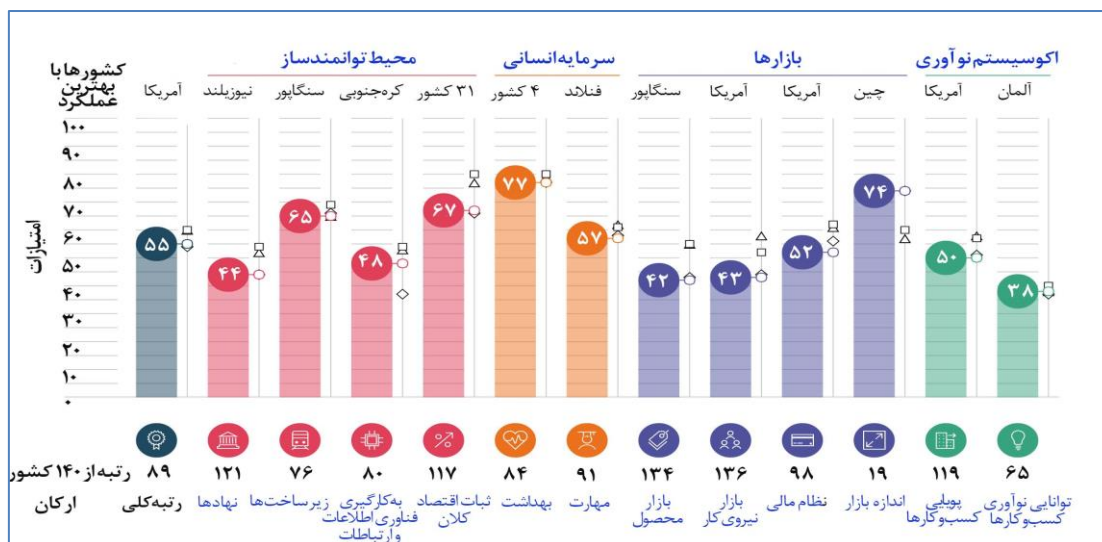

۲-۸- وضعیت رقابت‌پذیری ایران در مقایسه با سال گذشته، در قیاس با منطقه و بهترین نمونه‌های دنیا

در ارکان رقابت‌پذیری جهانی - ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)

در بخش پیش‌رو، علاوه بر تعریف هریک از ارکان رقابت‌پذیری، به تبیین وضعیت ایران در هر رکن، رتبه و امتیاز کسب‌شده و تغییرات امتیازات نسبت به سال گذشته بر اساس معیارهای جدید مجمع جهانی اقتصاد پرداخته شده است. مطالعه دقیق روند هریک از نماگرها تصویر شفافی از وضعیت کشور در نماگر مربوطه به دست می‌دهد که می‌تواند پایه تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در جهت تقویت نقاط قوت یا مرتفع ساختن نقاط ضعف قرار گیرد. شایان ذکر است که به دلیل تغییر در تعداد کشورها در سال‌های مختلف و عملکرد متفاوت آنها، توجه صرف به رتبه کشورها معیار کاملی برای سنجش عملکرد کشور در طول زمان نیست و به همین دلیل، ضمن ارائه رتبه‌های ایران در ارکان مختلف و متغیرهای وابسته، روند تغییر امتیازات هر رکن و متغیرهای مربوطه بر اساس معیارهای جدید مجمع مبنای سنجش وضعیت کشور قرار گرفته است. علاوه بر این، ده کشور برتر در هریک از ارکان در ادامه قید شده‌اند و همچنین، به منظور ارائه تصویر شفاف‌تر از جایگاه ایران در مقایسه با سایر کشورها، وضعیت ایران در میان کشورهای منطقه و در قیاس با ده کشور دارای رتبه نزدیک به ایران، در جدول‌های مربوطه به نمایش درآمده است که می‌تواند وضعیت رقابت‌پذیری کشور را در تمامی ارکان به خوبی نشان دهد.

نمودار ۶- وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری ۲۰۱۸-۱۳۹۷ در مقایسه با بهترین عملکردهای جهان

جدول ۳- وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه رقابت پذیری ۲۰۱۸-۱۳۹۷ در مقایسه با سال گذشته

وضعیت ایران در ارکان دوازده گانه شاخص رقابت پذیری جهانی ۴۰٪ در سال ۲۰۱۸-۱۳۹۷ در مقایسه با سال گذشته				
بهترین عملکرد	رشد امتیاز کاهش/افزایشی	۲۰۱۸-۱۳۹۷		ارکان دوازده گانه شاخص رقابت پذیری جهانی
		رتبه	در میان ۱۴۰ کشور	
کشور	بر اساس یکسان سازی امتیاز سال گذشته با امتیاز سال جاری	امتیاز (۰-۱۰۰)	رتبه	
ایالات متحده آمریکا	▲ ۰.۴	۵۴.۹	۸۹	شاخص رقابت پذیری جهانی
هنگ کنگ	▲	۵۶	۸۹	محیط توانمندساز
نیوزیلند	▲	۴۴.۳	۱۲۱	۱. نهادهای
سنگاپور	▼	۶۵.۴	۷۶	۲. زیرساختها
کره جنوبی	▲	۴۷.۶	۸۰	۳. به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات
کشور ۳۱	▲	۶۶.۹	۱۱۷	۴. ثبات اقتصاد کلان
سوئیس	▼	۶۵.۷	۸۸	سرمایه انسانی
کشور ۴	▲	۷۷.۵	۸۴	۵. بهداشت
فنلاند	▼	۵۷	۹۱	۶. مهارت
ایالات متحده آمریکا	▼	۵۳	۹۳	بازارها
سنگاپور	▼	۴۲	۱۳۴	۷. بازار محصول
ایالات متحده آمریکا	▼	۴۳.۱	۱۳۶	۸. بازار نیروی کار
ایالات متحده آمریکا	▼	۵۲.۵	۹۸	۹. نظام مالی
چین	▲	۷۴.۵	۱۹	۱۰. اندازه بازار
ایالات متحده آمریکا	▼	۴۳.۸	۹۰	اکوسیستم نوآوری
ایالات متحده آمریکا	▼	۵۰	۱۱۹	۱۱. پویایی کسب و کارها
آلمان	▲	۳۷.۶	۶۵	۱۲. توانایی نوآوری کسب و کارها

راهنمای علائم جدولها

- ▲ بهبود وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
- ▼ تنزل وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)
- عدم تغییر وضعیت نسبت به گزارش قبلی (بر اساس امتیاز)

۱- علائم نشان دهنده بهبود، تنزل و ثبات وضعیت کشور، بر اساس آخرین اطلاعات به روزرسانی شده وضعیت ایران روی سایت مجمع جهانی اقتصاد ترسیم شده اند. این علامتها ممکن است تناقضهایی با روندهای کاهشی و افزایشی به نمایش درآمده در گزارش رقابت پذیری جهانی نشان دهند که طی مکاتبات صورت گرفته با مجمع جهانی اقتصاد، اطلاعات مندرج در سایت مجمع به عنوان به روزترین راهنما مورد استفاده قرار گرفته اند.

رکن اول: نهادها

محیط نهادی هر کشور تابعی از رفتار و کارایی ذی‌نفعان بخش خصوصی و دولتی آن است. چارچوب حقوقی و اجرایی که افراد، بنگاه‌ها و دولت‌ها در آن با هم تعامل دارند نقش قابل توجهی در رقابت‌پذیری و رشد کشورها ایفا می‌کند. چارچوب نهادی، بر تصمیمات سرمایه‌گذاری تأثیرگذار است و در نحوه تحمیل هزینه استراتژی‌های توسعه و بهره‌مندی جامعه از توزیع منافع نقش دارد. نهادهای خصوصی باکیفیت نیز نقش مهمی در توسعه پایدار اقتصاد بازی می‌کنند. نهادها با وضع محدودیت‌های حقوقی (قوانین و سازوکارهای اجرا) و محدودیت‌های غیررسمی (هنجارهای رفتاری)، بستری را که افراد در آن رفتارهای اقتصادی خود را ساماندهی می‌کنند، شکل می‌دهند. امنیت، حقوق مالکیت، سرمایه اجتماعی، شفافیت، اخلاق کسب‌وکار، عملکرد بخش دولتی و حاکمیت شرکتی در این رکن سنجیده می‌شوند. اهمیت تدوین استانداردهای حسابداری و گزارش‌دهی و ایجاد شفافیت به منظور پیشگیری از کلاهبرداری و سوء مدیریت از دیگر مؤلفه‌های نهادی هستند که در جریان بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۷ اهمیت آنها آشکارتر شد.

جدول ۴- وضعیت ایران در رکن نهادها

گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۷ (۱۳۹۷)				ارکان و نام‌ها
رتبه از ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید	بهترین عملکرد		
زیر شاخص ۱: محیط توانمندساز				
رکن اول: نهادها (۱۰۰-۰)				
نیوزیلند	۴۴.۳	▲	۱۲۱	
۱۰۱ جرایم سازمان‌یافته	۵۷.۴	▲	۸۹	
۱۰۲ نرخ قتل (در هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)	۹۳.۳	■	۶۵	
۱۰۳ رواج تروریسم	۹۷.۶	▼	۱۰۶	
۱۰۴ قابل اعتماد بودن خدمات پلیس	۵۶	▲	۷۳	
۱۰۵ سرمایه اجتماعی	۵۱.۱	▲	۶۶	
۱۰۶ شفافیت بودجه	۱۱.۵	■	۱۳۴	
۱۰۷ استقلال قوه قضائیه	۴۱.۵	▼	۸۶	
۱۰۸ کارآمدی چارچوب قانونی برای به چالش کشیدن مقررات	۳۱.۶	▼	۹۲	
۱۰۹ آزادی مطبوعات	۳۹.۳	▲	۱۳۴	
۱۱۰ دست‌وپاگیر بودن و بار مقررات دولتی	۳۴.۳	▼	۹۷	
۱۱۱ کارآمدی چارچوب قانونی برای حل و فصل دعاوی	۳۵.۳	▼	۹۶	
۱۱۲ شاخص مشارکت الکترونیکی شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های دولت	۵۲.۸۱	▲	۱۰۱	
۱۱۳ آینده‌نگرا بودن دولت	۳۷.۹	▼	۹۷	
۱۱۴ رواج فساد	۳۰	▲	۱۰۹	
۱۱۵ حقوق مالکیت اموال	۴۸	▲	۱۰۳	
۱۱۶ حمایت از مالکیت فکری	۳۶.۸	▼	۱۲۶	
۱۱۷ کیفیت آمایش سرزمین	۵۰	■	۷۲	
۱۱۸ قوی بودن استانداردهای حساسی و گزارش‌دهی مالی	۴۲.۸	▼	۱۲۷	
۱۱۹ مقررات مربوط به تضاد منافع	۴۰	■	۱۲۱	
۱۲۰ حاکمیت سهام‌داران	۲۷	■	۱۳۶	

همان‌طور که در جدول شماره ۴ قابل مشاهده است، ایران امسال نسبت به سال گذشته در حوزه فساد، آزادی مطبوعات، حقوق مالکیت اموال، جرایم سازمان‌یافته، قابل اعتماد بودن خدمات پلیس، سرمایه اجتماعی و مشارکت الکترونیکی شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های دولت وضعیت بهتری را تجربه می‌کند. باتوجه به افزایش اهمیت شفافیت در جامعه کسب‌وکار، متغیر مشارکت الکترونیکی شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های دولت^۱، به سنجش مشارکت شهروندان در رایزنی‌های الکترونیکی دولت از طریق دسترسی آنها به منابع اطلاعات دولت از جمله سیاست‌ها، قوانین و نحوه تنظیم بودجه می‌پردازد. هدف این متغیر، تشویق ارائه بازخورد از سوی شهروندان در خصوص سیاست‌ها و افزایش نقش‌آفرینی آنها در رابطه با سیاست‌های عمومی است. مشارکت مردم در فرآیندهای دولت الکترونیک با ابزارهایی چون فرم‌های نظرخواهی و رأی‌گیری‌های الکترونیکی انجام می‌شود. استقرار پورتال‌های اطلاع‌رسانی و نظرسنجی از سوی نهادهای

^۱ E-Participation Index

دولتی و اجرایی در قالب دولت الکترونیک به منظور سهیم کردن شهروندان در مدیریت مشارکتی با ایجاد انجمن‌های گفتگو و سامانه‌های رأی‌گیری برخط در خصوص سیاست‌های دولت، انتشار و به‌اشتراک‌گذاری داده‌ها و اطلاعات مرتبط با سیاست‌ها، قوانین، اسناد حقوقی و بودجه، در کنار بهبود کیفیت خدمات پنجره واحد الکترونیکی می‌تواند وضعیت ایران را در این نماگر بهبود بخشد.

متغیر **آینده‌گرا بودن دولت** به معنای رویکرد آینده‌محور دولت در ارتباط با تدوین چارچوب‌های قانونی منطبق با مدل‌های تجاری دیجیتال است که به منظور انطباق با تغییرات فناوری و تغییر در روندهای اجتماعی و جمعیت‌شناختی ضرورت دارد. بدین ترتیب، دولت باید دیدگاه بلندمدت به مسائل داشته باشد. اصلاح ساختارهای مدیریتی، شناسایی فرصت‌ها و محدودیت‌ها و طراحی فرآیندها به‌گونه‌ای که گرایش به آینده در توسعه نهادها لحاظ شود، برای بهبود وضعیت کشور در این متغیر ضروری است.

نماگرهای انتهایی رکن نهادها، تمرکز بیشتری بر نظام حاکمیت شرکتی دارند که ذیل آن، حاکمیت سهام‌داران، قوی بودن استانداردهای گزارش‌دهی و کفایت مقررات برای حل تضاد منافع سهام‌داران سنجیده می‌شود. قوی بودن استانداردهای مربوط به حسابرسی و تهیه گزارش‌های مالی برخلاف روند نزولی سال گذشته، وضعیت بهتری را تجربه می‌کند. تقویت استانداردهای حسابرسی و افزایش شفافیت صورت‌های مالی بنگاه، برخورد قاطعانه با گزارش‌های مالی غیرواقعی و اصلاح قوانین در راستای افزایش پاسخگویی مدیران مالی و مدیران اجرایی بنگاه در صورت تخلف در صورت‌های مالی می‌تواند اقدامات مؤثری در راستای بهبود جایگاه کشور در این نماگرها باشد.

نمودار ۷- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن نهادها

مقایسه نهادهای ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۹	امارات متحده عربی
۲۶	رژیم اشغالگر قدس
۳۱	قطر
۳۶	عمان
۳۹	عربستان سعودی
۴۰	گرجستان
۴۲	بحرین
۵۰	اردن
۵۷	کویت
۵۸	آذربایجان
۶۱	قزاقستان
۶۷	ارمنستان
۷۱	ترکیه
۸۱	تاجیکستان
۸۸	جمهوری قرقیزستان
۱۰۲	مصر
۱۰۹	پاکستان
۱۱۳	لبنان
۱۲۱	جمهوری اسلامی ایران
۱۳۹	یمن

جدول ۶- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن نهادها

ده کشور نزدیک به ایران در رکن نهادها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۱۶	اتیوپی
۱۱۷	هندوراس
۱۱۸	ساحل عاج
۱۱۹	لائوس
۱۲۰	الجزایر
۱۲۱	جمهوری اسلامی ایران
۱۲۲	نیکاراگوئه
۱۲۳	گواتمالا
۱۲۴	زیمبابوه
۱۲۵	کامرون
۱۲۶	کامبوج

جدول ۵- کشورهای برتر در رکن نهادها

ده کشور برتر در رکن نهادها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	نیوزیلند
۲	فنلاند
۳	سنگاپور
۴	هلند
۵	سوئیس
۶	هنگ کنگ
۷	انگلستان
۸	نروژ
۹	سوئد
۱۰	دانمارک

رکن دوم: زیرساخت‌ها

وجود زیرساخت‌های گسترده و کارآمد، به منظور عملکرد اقتصادی اثربخش ضروری است. برخورداری از روش‌های مؤثر حمل‌ونقل مانند جاده‌ها، خطوط ریلی، بنادر و حمل‌ونقل هوایی باکیفیت، موجب می‌شود کارآفرینان، کالاها و خدمات خود را به صورت ایمن و به‌موقع به بازار برسانند و همچنین، جابه‌جایی نیروی کار را به مکان‌های دارای موقعیت‌های شغلی مناسب فراهم می‌سازد. علاوه بر این، اقتصاد هر کشور برای فعالیت بنگاه‌ها و کارخانه‌های خود به نیروگاه‌های برق عاری از عیب نیاز دارد. همچنین، شبکه‌های مخابراتی کارآمد و توسعه‌یافته، جریان سریع و آزاد اطلاعات را میسر می‌سازند که از طریق تسهیل ارتباط بنگاه‌ها و فراهم آوردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی، به افزایش کارایی اقتصادی می‌انجامد.

جدول ۷- وضعیت ایران در رکن زیرساخت‌ها

رکن دوم: زیرساخت‌ها			
شاخص	۶۵.۴	▼	۷۶
۲.۰۱ شاخص شبکه اتصال جاده‌های داخلی	۷۷.۲	■	۳۹
۲.۰۲ کیفیت جاده‌ها	۴۸.۵	▼	۷۱
۲.۰۳ تراکم خطوط ریلی (بر اساس کیلومتر در هر ۱۰۰۰ کیلومتر مربع)	۱۲.۳	■	۷۰
۲.۰۴ کارایی خدمات قطارها	۴۶.۶	▼	۵۱
۲.۰۵ شاخص شبکه اتصال خطوط هوایی با دنیا	۵۹	▲	۴۹
۲.۰۶ کارایی خدمات حمل‌ونقل هوایی	۳۷.۸	▼	۱۲۱
۲.۰۷ شاخص شبکه اتصال بنادر با خطوط کشتیرانی دنیا	۴۰.۸	▲	۴۲
۲.۰۸ کارایی خدمات بندری	۴۸.۱	▼	۷۵
۲.۰۹ نرخ برق‌رسانی (بر اساس درصد از جمعیت)	۹۹.۲	▲	۷۹
۲.۱۰ انتقال برق و تلفات شبکه توزیع برق (بر اساس درصد از تولید)	۸۸.۶	▼	۹۵
۲.۱۱ استفاده از آب آشامیدنی ناسالم (بر اساس درصد از جمعیت)	۹۲.۶	▲	۶۰
۲.۱۲ قابل اطمینان بودن تأمین آب	۵۷.۴	▼	۸۵

کشور در رکن زیرساخت‌ها از تنزل امتیاز نسبت به سال پیش خبر می‌دهد و با توجه به مشکلات زیرساختی و معضلات جوی سال‌های اخیر، متغیرهایی مانند تأمین آب و برق باید در سال‌های پیش‌رو به‌گونه‌ای مدیریت شود که کشور در این نقاط در آینده کاستی‌های بیشتری را تجربه نکند.

نمودار ۸- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن زیرساخت‌ها

مقایسه زیرساخت‌های ایران و کشورهای منطقه در گزارش	
۱۵	امارات متحده عربی
۲۰	رژیم اشغالگر قدس
۲۴	عمان
۲۶	قطر
۳۰	بحرین
۴۰	عربستان سعودی
۴۶	آذربایجان
۵۰	ترکیه
۵۶	مصر
۶۱	کویت
۶۹	قزاقستان
۷۲	گرجستان
۷۳	اردن
۷۴	ارمنستان
۷۶	جمهوری اسلامی ایران
۸۷	تاجیکستان
۹۳	پاکستان
۹۵	لبنان
۱۰۷	جمهوری قرقیزستان
۱۳۸	یمن

جدول ۹- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن زیرساخت‌ها

ده کشور نزدیک به ایران در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۷۱	اندونزی
۷۲	گرجستان
۷۳	اردن
۷۴	ارمنستان
۷۵	ویتنام
۷۶	جمهوری اسلامی ایران
۷۷	جمهوری دومینیکن
۷۸	کاستاریکا
۷۹	مولداوی
۸۰	مقدونیه
۸۱	برزیل

جدول ۸- کشورهای برتر در رکن زیرساخت‌ها

ده کشور برتر در رکن زیرساخت‌ها در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	سنگاپور
۲	هنگ کنگ
۳	سوئیس
۴	هلند
۵	ژاپن
۶	جمهوری کره
۷	آلمان
۸	فرانسه
۹	ایالات متحده آمریکا
۱۰	اسپانیا

رکن سوم: به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات

این رکن، درجه انتشار فناوری های اطلاعات و ارتباطات را می سنجد. این دست از فناوری ها به کاهش هزینه های مبادله، تسریع روند تبادل ایده و اطلاعات، افزایش کارایی و خلق نوآوری می انجامند. با توجه به نقش روزافزون این فناوری ها در ساختار اقتصاد کشورها، می توان آنها را مانند زیرساخت های حمل و نقل و انرژی برای همه کشورها ضروری دانست.

جدول ۱۰- وضعیت ایران در رکن به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات

گزارش ۲۰۱۸-۱۳۹۷			رتبه از ۱۴۰ کشور	ارکان و نمادها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید			
زیر شاخص ۱: محیط توانمندساز (ادامه)				
رکن سوم: به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات				
کره جنوبی	۴۷.۶ ▲	۸۰		
۶۸ کشور	۸۹.۴ ▲	۸۸		۳.۰۱ تعداد اشتراک تلفن همراه (در هر ۱۰۰ نفر جمعیت)
امارات متحده عربی	موجود نیست	۷۱		۳.۰۲ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت بی سیم (در هر ۱۰۰ نفر جمعیت)
سوئیس	۲۴.۸ ▲	۶۷		۳.۰۳ تعداد اشتراک اینترنت پرسرعت با سیم (در هر ۱۰۰ نفر جمعیت)
کره جنوبی	موجود نیست	۱۱۴		۳.۰۴ تعداد اشتراک اینترنت فیبر نوری (در هر ۱۰۰ نفر جمعیت)
ایسلند	۵۳.۲ ▲	۸۱		۳.۰۵ تعداد کاربران اینترنت (بر اساس درصد از جمعیت)

تمام متغیرهای این رکن از روند صعودی خبر می دهند.

نمودار ۹- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه

در رکن به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات

مقایسه به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در ایران و کشورهای منطقه	
کشورهای منطقه	
۶	امارات متحده عربی
۹	قطر
۳۸	بحرین
۳۹	رژیم اشغالگر قدس
۴۴	قرقستان
۴۵	گرجستان
۵۴	عربستان سعودی
۵۶	ارمنستان
۵۹	لبنان
۶۱	عمان
۶۲	کویت
۶۹	آذربایجان
۷۱	ترکیه
۷۳	جمهوری قرقیزستان
۷۵	اردن
۸۰	جمهوری اسلامی ایران
۱۰۰	مصر
۱۰۸	تاجیکستان
۱۲۷	پاکستان
۱۳۶	یمن

جدول ۱۲- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات

ده کشور نزدیک به ایران در رکن به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۷۵	اردن
۷۶	مکزیک
۷۷	اوکراین
۷۸	مغولستان
۷۹	کیپورد
۸۰	جمهوری اسلامی ایران
۸۱	پاناما
۸۲	جمهوری دومینیکن
۸۳	الجزایر
۸۴	کلمبوج
۸۵	آفریقای جنوبی

جدول ۱۱- کشورهای برتر در رکن به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات

ده کشور برتر در رکن به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	جمهوری کره
۲	هنگ‌کنگ
۳	ژاپن
۴	سنگاپور
۵	سوئد
۶	امارات متحده عربی
۷	ایسلند
۸	دانمارک
۹	قطر
۱۰	نروژ

رکن چهارم: ثبات اقتصاد کلان

از آنجا که ثبات محیط اقتصاد کلان برای فعالیت بنگاه‌ها حائز اهمیت است، در تعیین درجه رقابت‌پذیری کلی کشورها نقش دارد. هرچند ثبات اقتصاد کلان به تنهایی موجب افزایش بهره‌وری کشورها نمی‌گردد، اما به طور قطع، بی‌ثباتی آن به اقتصاد آسیب می‌رساند. برای نمونه، چنانچه دولت‌ها در ازای بدهی‌های پیشین خود متحمل پرداخت بهره‌های بالایی گردند، از ارائه خدمات مؤثر و کارآمد بازمی‌مانند. به عبارتی، کسری‌های مالی بر قدرت دولت برای واکنش به چرخه‌های تجاری در آینده تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین، چنانچه نرخ تورم خارج از کنترل باشد، بنگاه‌ها عملکرد کارآمدی نخواهند داشت. در مجموع، رشد اقتصادی پایدار، در گرو ثبات محیط اقتصاد کلان است. به طور کلی، در شرایطی که دنیا به شبکه‌ای جهانی تبدیل شده است، سرمایه‌ها راه خود را از فضاهای اقتصادی بی‌ثبات به سوی محیط‌های باثبات پیدا می‌کنند.

جدول ۱۳- وضعیت ایران در رکن ثبات اقتصاد کلان

تغییرات ۲۰۱۸-۱۳۹۷			رتبه از ۱۴۰ کشور	ارکان و نام‌ها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید			
زیر شاخص ۱: محیط توانمندساز (ادامه)				
۳۱ کشور	۶۶.۹	▲	۱۱۷	رکن چهارم: ثبات اقتصاد کلان
۷۴ کشور	۸۴.۸	▲	۱۲۲	۴.۰۱ تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)
۳۶ کشور	۴۹	▼	۸۷	۴.۰۲ پویایی بدهی

۳۱ کشور از نظر ثبات محیط اقتصاد کلان رتبه ۱ را کسب کرده‌اند. این ۳۱ کشور عبارتند از: امارات متحده عربی، استرالیا، اتریش، بلژیک، بوتسوانا، کانادا، شیلی، جمهوری چک، آلمان، دانمارک، استونی، فنلاند، انگلستان، هنگ‌کنگ، ایسلند، جمهوری کره، کویت، لیتوانی، لوکزامبورگ، لتونی، مالت، مالزی، هلند، نروژ، نیوزیلند، پرو، لهستان، عربستان سعودی، اسلوانی، سوئد و تایوان (چین تایپه). در جایگاه بعد از این ۳۱ کشور، جمهوری اسلواکی با رتبه ۳۲ قرار گرفته است.

با توجه به تجربه بی‌ثباتی‌های اخیر در فضای کلان اقتصاد کشور و افزایش افسارگسیخته تورم، چندان دور از انتظار نیست که در غیاب برنامه‌ریزی‌های کلان برای بازگرداندن اطمینان و ثبات به اقتصاد کشور، این رکن در سال‌های پیش رو روندی نزولی را طی کند. حذف عوامل تنش‌زا در دو بُعد سیاست و اقتصاد به منظور اطمینان‌آفرینی در اقتصاد می‌تواند در این راستا مؤثر واقع شود.

نمودار ۱۰- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن ثبات اقتصاد کلان

مقایسه ثبات اقتصاد کلان در ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱	امارات متحده عربی
۱	عربستان سعودی
۱	کویت
۳۸	رژیم اشغالگر قدس
۴۰	قطر
۵۸	عمان
۶۲	قزاقستان
۶۴	جمهوری قرقیزستان
۷۲	گرجستان
۸۹	ارمنستان
۱۰۱	اردن
۱۰۳	پاکستان
۱۰۹	تاجیکستان
۱۱۴	لبنان
۱۱۶	ترکیه
۱۱۷	جمهوری اسلامی ایران
۱۱۹	بحرین
۱۲۶	آذربایجان
۱۳۳	یمن
۱۳۵	مصر

جدول ۱۴- کشورهای برتر در رکن ثبات اقتصاد کلان

ده کشور برتر در رکن ثبات اقتصاد کلان در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
	(۳۱ کشور)
	امارات متحده عربی، استرالیا،
	اتریش، بلژیک، بوتسوانا، کانادا،
	شیلی، جمهوری چک، آلمان،
۱	دانمارک، استونی، فنلاند، انگلستان،
	هنگ‌کنگ، ایسلند، جمهوری کره،
	کویت، لیتوانی، لوکزامبورگ، لتونی،
	مالت، مالزی، هلند، نروژ، نیوزیلند،
	پرو، لهستان، عربستان سعودی،
	اسلوانی، سوئد و تایوان (چین تایپه)
۳۲	جمهوری اسلواکی

جدول ۱۵- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن ثبات اقتصاد کلان

ده کشور نزدیک به ایران در رکن ثبات اقتصاد کلان در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۱۲	سرلانکا
۱۱۳	اتیوپی
۱۱۴	لبنان
۱۱۵	سوازیلند
۱۱۶	ترکیه
۱۱۷	جمهوری اسلامی ایران
۱۱۸	تونس
۱۱۹	بحرین
۱۲۰	زیمبابوه
۱۲۱	مغولستان
۱۲۲	برزیل

رکن پنجم: بهداشت

این رکن، به ارزیابی تعداد سال‌هایی که یک کودک تازه تولد یافته می‌تواند امید به زندگی «سالم» داشته باشد می‌پردازد. هر قدر افراد سالم‌تر باشند، از توانایی فیزیکی و ذهنی بیشتری برخوردار خواهند بود و بهره‌وری و توان نوآوری آنها نیز افزایش خواهد یافت. به موازات این تأثیرات مثبت و افزایش امید به زندگی سالم، سرمایه‌گذاری افراد در آموزش بیشتر خواهد شد و نسل‌های سالم‌تری با قوای ذهنی قوی‌تری در آینده تربیت خواهند شد.

جدول ۱۶- وضعیت ایران در رکن بهداشت

گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۷ (۱۳۹۷)			ارکان و نماگرها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید	رتبه از ۱۴۰ کشور	
زیر شاخص ۲: سرمایه انسانی			
۴ کشور	۷۷.۵ ▲	۸۴	رکن پنجم: بهداشت
۴ کشور	۷۷.۵ ▲	۸۳	۵.۰۱ امید به زندگی سالم (بر اساس سال)

در کنار سایر عوامل تأثیرگذار اجتماعی، افزایش کیفیت خدمات در حوزه بهداشت و سلامت، می‌تواند در افزایش امید به زندگی سالم مؤثر واقع شود. امتیاز کشور در این رکن از افزایش نسبت به سال پیش خبر می‌دهد.

نمودار ۱۱- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن بهداشت

مقایسه بهداشت در ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۱	رژیم اشغالگر قدس
۳۷	لبنان
۳۸	کویت
۴۰	قطر
۴۸	ترکیه
۶۱	ارمنستان
۶۴	عربستان سعودی
۶۵	عمان
۷۴	بحرین
۷۸	اردن
۷۹	امارات متحده عربی
۸۰	گرجستان
۸۴	جمهوری اسلامی ایران
۹۱	آذربایجان
۹۳	تاجیکستان
۹۷	قزاقستان
۹۸	جمهوری قرقیزستان
۹۹	مصر
۱۰۹	پاکستان
۱۲۰	یمن

جدول ۱۸- کشورهای هم‌مردیف ایران در رکن بهداشت

ده کشور نزدیک به ایران در رکن بهداشت در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۷۹	امارات متحده عربی
۸۰	گرجستان
۸۱	پاراگوئه
۸۲	سیشل
۸۳	موریس
۸۴	جمهوری اسلامی ایران
۸۵	هندوراس
۸۶	کیپورد
۸۷	بولیوی
۸۸	مراکش
۸۹	گواتمالا

جدول ۱۷- کشورهای برتر در رکن بهداشت

ده کشور برتر در رکن بهداشت در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	(۴ کشور) اسپانیا، هنگ‌کنگ، ژاپن، سنگاپور
۵	سوئیس
۶	ایتالیا
۷	فرانسه
۸	استرالیا
۹	نروژ
۱۰	ایسلند

رکن ششم: مهارت

این رکن، به سطح عمومی مهارت‌های نیروی کار در کنار کمیت و کیفیت تحصیلات آنها اشاره دارد. کیفیت تحصیلات، مفهومی است که در دنیای امروز به طور مرتب به‌روز می‌شود و گسترش پیدا می‌کند. معیارهای مهم تعیین‌کننده کیفیت آموزش در دنیای امروز ناظر بر سواد رسانه‌ای، مهارت‌های بین‌فردی و توانایی تفکر انتقادی و نوآورانه است. تحصیلات نیروی کار، در بطن خود مهارت و شایستگی را به همراه دارد. افراد دارای تحصیلات عالی به‌رهوری بیشتری دارند زیرا توانایی‌های جمعی بیشتری برای انجام وظایف، انتقال سریع دانش و خلق دانش جدید را پرورش داده‌اند. رکن آموزش، در گزارش‌های پیشین مجمع، تمرکز بیشتری بر کمیت آموزش داشت، حال آنکه در رویکرد جدید این نهاد، به سمت معیارهای کیفی‌تر که اثر آموزش را در محیط کسب‌وکار می‌سنجند نیل پیدا کرده است.

جدول ۱۹- وضعیت ایران در رکن مهارت

م گزارش ۲۰۱۸- (۱۳۹۷)			ارکان و نماگرها	
رتبه از ۱۴۰ کشور	امتیاز /میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید	بهترین عملکرد		
زیر شاخص ۲: سرمایه انسانی (ادامه)				
رکن ششم: مهارت				
۹۱	۵۷ ▼	فنلاند	۶۰۱ میانگین سال‌های مدرسه رفتن	
۹۲	۵۳.۳ —	فنلاند	۶۰۲ میزان ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار	
۱۲۱	۳۹.۸ ▼	سوئیس	۶۰۳ کیفیت ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار	
۹۶	۴۵.۱ ▼	سوئیس	۶۰۴ مهارت‌های فارغ‌التحصیلان	
۱۱۳	۴۱.۵ ▼	سوئیس	۶۰۵ مهارت‌های دیجیتال در بین مردم جامعه	
۶۹	۵۳.۸ ▼	سوئد	۶۰۶ سهولت یافتن نیروی کار با مهارت	
۷۸	۵۰.۲ ▼	ایالات متحده آمریکا	۶۰۷ امید به تحصیل (بر اساس سال)	
۵۷	۸۲.۷ —	۹ کشور	۶۰۸ تفکر انتقادی در تدریس	
۱۰۲	۳۳.۵ ▼	ایالات متحده آمریکا	۶۰۹ نسبت دانش آموز به معلم در مقطع ابتدایی	
۹۷	۵۸.۱ —	۶ کشور		

امتیاز کلی ایران در این رکن و اکثر نماگرهای آن در قیاس با سال گذشته از تنزل خبر می‌دهد.

نمودار ۱۲- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن مهارت

مقایسه مهارت در ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۴	رژیم اشغالگر قدس
۲۸	بحرین
۳۰	عربستان سعودی
۳۶	عمان
۳۸	قطر
۴۵	گرجستان
۵۳	امارات متحده عربی
۵۴	آذربایجان
۵۵	ارمنستان
۵۷	قزاقستان
۶۱	اردن
۶۴	لبنان
۷۲	تاجیکستان
۷۷	ترکیه
۷۹	کویت
۸۲	جمهوری قرقیزستان
۹۱	جمهوری اسلامی ایران
۹۹	مصر
۱۲۵	پاکستان
۱۳۲	یمن

جدول ۲۰- کشورهای برتر در رکن مهارت

ده کشور برتر در رکن مهارت در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	فنلاند
۲	سوئیس
۳	ایالات متحده آمریکا
۴	آلمان
۵	دانمارک
۶	هلند
۷	سوئد
۸	نروژ
۹	ایسلند
۱۰	نیوزیلند

جدول ۲۱- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن مهارت

ده کشور نزدیک به ایران در رکن مهارت در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۸۶	مکزیک
۸۷	بوسنی و هرزگوین
۸۸	الجزایر
۸۹	مغولستان
۹۰	جمهوری دومینیکن
۹۱	جمهوری اسلامی ایران
۹۲	بوتسوانا
۹۳	بولیوی
۹۴	برزیل
۹۵	کنیا
۹۶	هند

رکن هفتم: بازار محصول

بازار محصول^۱، مشتمل بر کالا و خدمات است که در آن جنبه‌هایی از تعرفه، ترخیص گمرکی و تجارت خدمات وجود دارد. در گزارش‌های پیشین، این رکن معطوف به کارایی بازار کالا^۲ بود که در گزارش حاضر با تغییر به بازار محصول، جنبه‌هایی از تجارت خدمات به آن اضافه شده است. متغیرهای این رکن، به سنجش میزان فراهم بودن میدان عمل برابر در اقتصاد برای تمام بنگاه‌های تجاری اشاره دارد. قدرت بازار، گشودگی نسبت به بنگاه‌های خارجی و میزان اختلال در بازار، مقیاس‌های اندازه‌گیری این رکن هستند. مؤلفه‌های رقابت با تشویق بنگاه‌ها به نوآوری، به‌روزرسانی محصولات و خدمات و ارائه بهترین محصولات در پائین‌ترین قیمت، از بهره‌وری حمایت می‌کنند.

جدول ۲۲- وضعیت ایران در رکن بازار محصول

زیرشاخص ۳: بازارها			
سنگاپور	۴۲	▼	۱۳۴
سنگاپور	۳۸	▼	۱۰۸
سوئیس	۴۳.۷	▼	۷۶
هنگ‌کنگ	۵۳.۱	▲	۱۲۴
سنگاپور	۴۸.۶	▼	۱۱۷
هنگ‌کنگ	۰		۱۴۰
هنگ‌کنگ	۶۹.۴	■	۸۲
آلمان	۴۰.۶	▲	۷۱
اکوادور	۳۶.۷	■	۹۵

رقابت در بخش خدمات و کارآمدی فرآیند ترخیص گمرکی دو متغیری هستند که از بهبود امتیاز خبر می‌دهند. در عین حال، تأثیر مخرب مالیات‌ها و یارانه‌ها بر رقابت، وجود بنگاه‌های مسلط و رواج موانع غیرتعرفه‌ای با توجه به امتیاز نزولی‌شان باید در دستور کار اولویت‌های سیاست‌گذاری اقتصادی کشور قرار گیرند.

¹ Product market

² Goods market efficiency

نمودار ۱۳- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه
در رکن بازار محصول

مقایسه بازار محصول ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۱	امارات متحده عربی
۲۵	قطر
۲۸	بحرین
۳۲	عربستان سعودی
۳۳	عمان
۳۷	آذربایجان
۳۹	ارمنستان
۴۱	رژیم اشغالگر قدس
۴۲	گرجستان
۵۷	قزاقستان
۶۴	تاجیکستان
۶۹	کویت
۷۶	ترکیه
۸۸	اردن
۱۰۵	جمهوری قرقیزستان
۱۰۸	لبنان
۱۲۱	مصر
۱۲۲	پاکستان
۱۳۱	یمن
۱۳۴	جمهوری اسلامی ایران

جدول ۲۴- کشورهای هم‌مردیف ایران در رکن بازار محصول

ده کشور نزدیک به ایران در رکن بازار محصول در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۲۹	سريلانكا
۱۳۰	نپال
۱۳۱	یمن
۱۳۲	سیرالئون
۱۳۳	هائیتی
۱۳۴	جمهوری اسلامی ایران
۱۳۵	اتیوپی
۱۳۶	موریتانی
۱۳۷	ونزوئلا
۱۳۸	چاد
۱۳۹	زیمبابوه

جدول ۲۳- کشورهای برتر در رکن بازار محصول

ده کشور برتر در رکن بازار محصول در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	سنگاپور
۲	هنگ کنگ
۳	ایالات متحده آمریکا
۴	نیوزیلند
۵	ژاپن
۶	هلند
۷	آلمان
۸	استرالیا
۹	لوکزامبورگ
۱۰	سوئد

رکن هشتم: بازار نیروی کار

این رکن به سنجش انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار کشورها می‌پردازد. مدیریت استعدادها و تخصیص بهینه منابع انسانی در این رکن مورد تأکید قرار دارند. نیروی کار باید به کارآمدترین شکل در خدمت اقتصاد قرار گیرد و مشوق‌های انگیزشی لازم را برای به‌کارگیری حداکثر توان خود در بازار کار داشته باشد. ایجاد انعطاف‌پذیری لازم در بازار نیروی کار، در کنار حمایت از حقوق اولیه کارکنان به کشورها این امکان را می‌دهد تا در مواجهه با تکانه‌های بیرونی از تاب‌آوری لازم برخوردار باشند و انگیزه لازم را برای قبول ریسک در نیروی کار فراهم آورند و در جذب و نگهداشت استعدادها موفق باشند.

جدول ۲۵- وضعیت ایران در رکن بازار نیروی کار

گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۷ (۱۳۹۷)				ارکان و نماترها
رتبه از ۱۴۰ کشور	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید	بهترین عملکرد		
زیرشاخص ۳: بازارها (ادامه)				
رکن هشتم: بازار نیروی کار				
۱۳۶	۴۳.۱	ایالات متحده آمریکا	۸.۰۱ هزینه اخراج کارکنان مازاد (بر اساس هفته‌های دریافت حقوق)	
۱۰۱	۶۰.۲	۸ کشور	۸.۰۲ رویه‌های قانونی استخدام و اخراج نیروی کار	
۸۹	۴۳.۹	هنگ‌کنگ	۸.۰۳ همکاری در روابط نیروی کار- کارفرما	
۱۲۳	۴۳.۶	سوئیس	۸.۰۴ انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد	
۱۲۰	۵۴.۱	هنگ‌کنگ	۸.۰۵ سیاست‌های فعال بازار کار	
۸۸	۳۱.۴	سوئیس	۸.۰۶ حمایت از حقوق کارگران	
۹۲	۶۲.۹	۴ کشور	۸.۰۷ سهولت استخدام نیروی کار خارجی	
۱۲۹	۳۶.۲	آلبانی	۸.۰۸ مهاجرت و جابجایی نیروی کار در داخل کشور	
۱۱۷	۴۷.۸	گینه	۸.۰۹ انکاء به مدیران حرفه‌ای (بر اساس شایستگی و صلاحیت و نه رابطه)	
۱۲۹	۳۷.۱	فنلاند	۸.۱۰ تناسب پرداختها و بهره‌وری نیروی کار	
۱۰۵	۴۱.۳	ایالات متحده آمریکا	۸.۱۱ مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)	
۱۳۶	۱.۳۹	۴ کشور	۸.۱۲ نرخ مالیات نیروی کار و پرداختهای اجباری کارفرما (بر اساس درصد از سود)	
۱۱۴	۷۵.۱	۲۶ کشور		

جدول ۲۵، بیانگر تنزل امتیاز کلی این رکن در مقایسه با سال گذشته است. با این حال، انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد و حمایت از حقوق کارگران با روند صعودی روبه‌رو بوده است.

نمودار ۱۴- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن بازار نیروی کار

مقایسه بازار نیروی کار ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۵	رژیم اشغالگر قدس
۳۰	قزاقستان
۳۱	گرجستان
۳۳	ارمنستان
۴۰	آذربایجان
۴۲	امارات متحده عربی
۴۶	بحرین
۵۴	قطر
۷۰	تاجیکستان
۸۵	جمهوری قرقیزستان
۹۱	اردن
۹۳	عمان
۱۰۱	لبنان
۱۰۲	عربستان سعودی
۱۱۱	ترکیه
۱۲۰	کویت
۱۲۱	پاکستان
۱۳۰	مصر
۱۳۶	جمهوری اسلامی ایران
۱۴۰	یمن

جدول ۲۷- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن بازار نیروی کار

ده کشور نزدیک به ایران در رکن بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۳۰	مصر
۱۳۱	ونزوئلا
۱۳۲	سیرالئون
۱۳۳	بروندی
۱۳۴	الجزایر
۱۳۵	آنگولا
۱۳۶	جمهوری اسلامی ایران
۱۳۷	موریتانی
۱۳۸	موزامبیک
۱۳۹	چاد
۱۴۰	یمن

جدول ۲۶- کشورهای برتر در رکن بازار نیروی کار

ده کشور برتر در رکن بازار نیروی کار در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	ایالات متحده آمریکا
۲	سوئیس
۳	سنگاپور
۴	نیوزیلند
۵	دانمارک
۶	کانادا
۷	ایرلند
۸	بریتانیا
۹	ایسلند
۱۰	هلند

رکن نهم: نظام مالی

سلامت و عملکرد نظام مالی در این رکن سنجیده می‌شود. با وجود آنکه نظام مالی جهان با اقتصادهای پیشرفته در تناسب است، اما به دلیل افزایش بدهی‌های دولت و بخش خصوصی در بسیاری از اقتصادهای پیشرفته و نوظهور، ممکن است این روند در آینده تغییر کند. عمق بازار مالی یا به تعبیری، در دسترس بودن تأمین اعتبار، سهام، ابزارهای بدهی و سایر محصولات مالی و ثبات بازار مالی به معنای دوری بازار از تحمیل ریسک‌های نامتعارف و رفتارهای سودجویانه از مصادیق بارز نظام مالی سالم هستند. در یک نظام مالی سالم، منابع مالی به سرمایه‌گذاری‌های مولد هدایت می‌شوند، سرمایه‌ها به بهترین فرصت‌های سرمایه‌گذاری اختصاص پیدا می‌کنند که طی آن رفتار سرمایه‌گذار پایش می‌شود و در آن، نظام پرداخت سود نیز کارآمد است.

جدول ۲۸- وضعیت ایران در رکن نظام مالی

ن گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۷ (۱۳۹۷)			رتبه از ۱۴۰ کشور	ارکان و نامتورها
بهترین عملکرد	امتیاز /میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید			
زیر شاخص ۳: بازارها (ادامه)				
ایالات متحده آمریکا	۵۲.۵	▼	۹۸	رکن نهم: نظام مالی
۲۹ کشور	۶۲.۴	▲	۵۷	۹.۰۱ تأمین اعتبار داخلی برای بخش خصوصی (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
ایالات متحده آمریکا	۳۲.۲	▼	۱۲۷	۹.۰۲ تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط
ایالات متحده آمریکا	۲۳	▼	۱۱۱	۹.۰۳ در دسترس بودن سرمایه‌مخاطره‌آمیز
۱۲ کشور	۲۵.۳	▼	۶۷	۹.۰۴ ارزش کلی بازار سهام (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۱۶ کشور	۲۳.۸	—	۷۹	۹.۰۵ حق بیمه (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
فنلاند	۳۴.۷	▼	۱۳۱	۹.۰۶ استحکام مالی بانکها
۲ کشور	۸۰.۸	—	۱۰۳	۹.۰۷ مطالبات معوق (بر اساس درصد از ارزش پرتفوی وام)
۹۷ کشور	۹۳.۷	▼	۱۱۵	۹.۰۸ شکاف اعتباری (بر اساس واحد درصد)
۷۲ کشور	۹۶.۱	▼	موجود نیست	۹.۰۹ نسبت سرمایه قانونی بانکها

متغیر **مطالبات معوق**، به مطالباتی که بیشتر از ۶ ماه و کمتر از ۱۸ ماه از سررسید آنها یا تاریخ قطع بازپرداخت اقساط آنها گذشته باشد اشاره دارد. برابر با جدول فوق، نظام مالی کشور امتیاز بدتری را در مقایسه با سال گذشته کسب کرده است، اما مقوله تأمین اعتبار برای بخش خصوصی بهبود نشان می‌دهد. با توجه به بحران‌های بانکی اخیر در کشور و مسائل مالی مرتبط با خروج آمریکا از برجام ممکن است وضعیت این حوزه در آینده نامساعدتر شود. این مسائل در صورت عدم اتخاذ راه‌حل‌های عملیاتی، می‌توانند وضعیت کشور را در ارتباط با تأمین مالی بنگاه‌ها، دسترسی بخش خصوصی به اعتبار و دسترسی به سرمایه مخاطره‌آمیز به طور منفی تحت‌الشعاع قرار دهند.

نمودار ۱۵- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه
در رکن نظام مالی

مقایسه نظام مالی ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۲۲	رژیم اشغالگر قدس
۳۱	امارات متحده عربی
۳۲	اردن
۳۳	بحرین
۳۴	قطر
۴۳	لبنان
۴۵	عربستان سعودی
۴۸	کویت
۵۶	عمان
۶۵	ترکیه
۸۷	ارمنستان
۸۸	گرجستان
۸۹	پاکستان
۹۶	آذربایجان
۹۸	جمهوری اسلامی ایران
۹۹	مصر
۱۰۰	قزاقستان
۱۱۸	جمهوری قرقیزستان
۱۲۵	تاجیکستان
۱۴۰	یمن

جدول ۳۰- کشورهای هم‌ردیف ایران در رکن نظام مالی

ده کشور نزدیک به ایران در رکن نظام مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۹۳	سیشل
۹۴	لتونی
۹۵	قبرس
۹۶	آذربایجان
۹۷	آرژانتین
۹۸	جمهوری اسلامی ایران
۹۹	مصر
۱۰۰	قزاقستان
۱۰۱	رومانی
۱۰۲	سوازیلند
۱۰۳	بنگلادش

جدول ۲۹- کشورهای برتر در رکن نظام مالی

ده کشور برتر در رکن نظام مالی در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	ایالات متحده آمریکا
۲	هنگ کنگ
۳	فنلاند
۴	سوئیس
۵	سنگاپور
۶	سوئد
۷	تایوان (چین تایپه)
۸	بریتانیا
۹	لوکزامبورگ
۱۰	ژاپن

رکن دهم: اندازه بازار

از آنجا که بازارهای بزرگ امکان استفاده از صرفه‌های مقیاس را برای بنگاه‌ها فراهم می‌آورند، اندازه بازار در تعیین بهره‌وری کشورها نقش دارد. در گذشته، بازارهای قابل دسترس برای بنگاه‌ها به مرزهای داخلی محدود می‌شد. اما در عصر جهانی شدن، بازارهای بین‌المللی قابل دسترس برای بنگاه‌ها، در کنار بازارهای داخلی اهمیت یافته‌اند.

جدول ۳۱- وضعیت ایران در رکن اندازه بازار

گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۷ (۱۳۹۷)			ارکان و نماترها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید	رتبه از ۱۴۰ کشور	
زیرشاخص ۳: بازارها (ادامه)			
چین	۷۴.۵ ▲	۱۹	رکن دهم: اندازه بازار
چین	موجود نیست	۱۸	۱۰۰.۱ سرانه تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا)
هنگ‌کنگ	موجود نیست	۱۳۷	۱۰۰.۲ میزان واردات (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)

این رکن بعد از بهداشت، بهترین عملکرد ایران را در گزارش رقابت‌پذیری امسال رقم زده است.

نمودار ۱۶- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه
در رکن اندازه بازار

مقایسه اندازه بازار ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۳	ترکیه
۱۷	عربستان سعودی
۱۹	جمهوری اسلامی ایران
۲۴	مصر
۲۸	امارات متحده عربی
۳۱	پاکستان
۴۵	قزاقستان
۵۱	قطر
۵۴	کویت
۵۷	رژیم اشغالگر قدس
۶۲	عمان
۶۵	آذربایجان
۸۰	لبنان
۸۱	اردن
۹۰	بحرین
۱۰۲	گرجستان
۱۱۳	یمن
۱۱۸	ارمنستان
۱۲۲	تاجیکستان
۱۲۴	جمهوری قرقیزستان

جدول ۳۳- کشورهای هم‌ریف ایران در رکن اندازه بازار
ده کشور نزدیک به ایران در رکن اندازه بازار

در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۴	جمهوری کره
۱۵	کانادا
۱۶	اسپانیا
۱۷	عربستان سعودی
۱۸	تایلند
۱۹	جمهوری اسلامی ایران
۲۰	تایوان (چین تایپه)
۲۱	هلند
۲۲	لهستان
۲۳	مالزی
۲۴	مصر

جدول ۳۲- کشورهای برتر در رکن اندازه بازار
ده کشور برتر در رکن اندازه بازار

در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	چین
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	هند
۴	ژاپن
۵	آلمان
۶	روسیه
۷	بریتانیا
۸	اندونزی
۹	فرانسه
۱۰	برزیل

رکن یازدهم: پویایی کسب و کارها

رکن یازدهم، ویژگی‌های کسب و کارهای پویا را در پاسخ به فضای رقابتی می‌سنجد. پویایی کسب و کارها به توانایی بخش خصوصی برای تولید و بهره‌برداری از فناوری‌های جدید و شیوه‌های جدید انجام امور دلالت دارد. فرهنگ مروج تغییر و پذیرش ریسک، توسعه مدل‌های تجاری جدید و تدوین قواعدی که به بنگاه‌ها اجازه ورود و خروج آسان را بدهد، همگی در تعیین پویایی کسب و کارها نقش دارند. بخش خصوصی چابک و پویا بهره‌وری بیشتری دارد و در برابر تغییرات و تکانه‌های بیرونی از تاب‌آوری لازم برخوردار است.

جدول ۳۴- وضعیت ایران در رکن پویایی کسب و کارها

گزارش ۲۰۱۸-۱۳۹۷			رتبه از ۱۴۰ کشور	ارکان و نام‌ها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید			
زیر شاخص ۴: اکوسیستم نوآوری				
رکن یازدهم: پویایی کسب و کارها				
ایالات متحده آمریکا	۵۰	▼	۱۱۹	۱۱.۰۱ هزینه راه‌اندازی کسب و کار جدید (بر اساس درصد از سرانه درآمد ناخالص ملی)
۲ کشور	۹۹.۳	▼	۳۳	۱۱.۰۲ زمان موردنیاز جهت راه‌اندازی کسب و کار جدید (بر اساس روز)
نیوزیلند	۸۵.۴	▲	۸۸	۱۱.۰۳ نرخ بازستانی مطالبات کسب و کارهای ورشکسته (سنت از هر دلار)
نروژ	۱۶.۶	▼	۱۲۳	۱۱.۰۴ چارچوب قانونی ورشکستگی
۵ کشور	۳۱.۳	—	۱۲۱	۱۱.۰۵ نگرش نسبت به ریسک‌های کارآفرینی
رژیم اشغالگر قدس	۳۸	▼	۱۲۶	۱۱.۰۶ تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی
دانمارک	۳۹.۷	▼	۱۳۰	۱۱.۰۷ رشد بنگاه‌های نوآور
رژیم اشغالگر قدس	۴۸.۲	▲	۷۵	۱۱.۰۸ استقبال بنگاه‌ها از ایده‌های تحول‌آفرین و برهم‌زننده کسب و کار
ایالات متحده آمریکا	۴۱.۶	▼	۷۱	

ایران در این رکن در اکثر متغیرها به جز زمان موردنیاز جهت راه‌اندازی کسب و کار جدید و رشد بنگاه‌های نوآور وضعیت بدتری را تجربه می‌کند. متغیر نرخ بازستانی مطالبات کسب و کارهای ورشکسته^۱، به میزان جبران خسارت (سنت از هر دلار) بستانکاران با حق وثیقه اشاره دارد که از طریق انحلال کسب و کار و فروش مال مورد وثیقه یا تعیین مدیر تصفیه و ارجاع امر ورشکستگی بنگاه به اداره تصفیه امور ورشکستگی، به بستانکار پرداخت می‌شود. بازبینی فرآیندهای تصفیه دیون و مطالبات بنگاه‌های ورشکسته نیز می‌تواند در بهبود وضعیت کشور در این رکن مؤثر واقع شود.

^۱ Insolvency recovery rate

نمودار ۱۷- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه
در رکن پویایی کسب و کارها

مقایسه پویایی کسب و کار در ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۵	رژیم اشغالگر قدس
۳۱	آذربایجان
۳۳	امارات متحده عربی
۳۷	قزاقستان
۴۰	قطر
۵۲	عمان
۵۳	گرجستان
۵۴	بحرین
۶۲	ارمنستان
۶۷	پاکستان
۷۶	ترکیه
۹۳	جمهوری قرقیزستان
۹۴	اردن
۹۶	کویت
۹۷	مصر
۱۰۲	تاجیکستان
۱۰۹	لبنان
۱۱۴	عربستان سعودی
۱۱۹	جمهوری اسلامی ایران
۱۳۶	یمن

جدول ۳۶- کشورهای هم‌ردیف ایران
در رکن پویایی کسب و کارها

ده کشور نزدیک به ایران در رکن پویایی کسب و کارها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱۱۴	عربستان سعودی
۱۱۵	پاراگوئه
۱۱۶	سوازیلند
۱۱۷	کلمرون
۱۱۸	لسوتو
۱۱۹	جمهوری اسلامی ایران
۱۲۰	بنگلادش
۱۲۱	نامیبیا
۱۲۲	نیکاراگوئه
۱۲۳	بروندی
۱۲۴	سیرالئون

جدول ۳۵- کشورهای برتر
در رکن پویایی کسب و کارها

ده کشور برتر در رکن پویایی کسب و کارها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	ایالات متحده آمریکا
۲	آلمان
۳	هلند
۴	سوئد
۵	رژیم اشغالگر قدس
۶	دانمارک
۷	بریتانیا
۸	فنلاند
۹	نروژ
۱۰	ایرلند

رکن دوازدهم: توانایی نوآوری کسب و کارها

بنگاه‌های نوآور دارای ایده‌های نوآورانه هستند. رکن توانایی نوآوری کسب و کارها عواملی را نشان می‌دهد که در ایجاد اکوسیستم نوآور مهم هستند. اما دست یافتن به تمامی این عوامل آسان نیست و به همین دلیل مراکز نوآوری معدودی در دنیا وجود دارند. این رکن شامل متغیرهایی است که همکاری، تعامل و خلاقیت را در راستای اقدامات نوآورانه می‌سنجند. بنگاه‌ها باید بتوانند از طریق طراحی و توسعه محصولات و فرآیندهای نوین مزیت رقابتی خود را حفظ نمایند و به سوی فعالیت‌های دارای ارزش افزوده بیشتر پیش روند. تحقق این امر مستلزم ایجاد محیطی است که در آن هر دو بخش دولتی و خصوصی از فعالیت‌های نوآورانه حمایت کنند. بدین منظور، سرمایه‌گذاری کافی در بخش تحقیق و توسعه به ویژه از سوی بخش خصوصی، وجود مؤسسات قوی در زمینه پژوهش‌های علمی بنیادین جهت ساخت فناوری‌های جدید، حمایت از مالکیت فکری و همکاری گسترده دانشگاه و صنعت در انجام تحقیقات باید در کانون توجه قرار گیرد. نوآوری به عنوان عاملی که در بهره‌وری نقش ویژه‌ای دارد، در انقلاب صنعتی چهارم اهمیت بیشتری پیدا کرده است، زیرا محرک رشد و ایجاد ارزش محسوب می‌شود که بیشتر کشورهای پیشرفته و شمار روزافزونی از اقتصادهای نوظهور از آن بهره می‌برند. امتیاز میانه دنیا در رکن توانایی نوآوری ۳۶ از ۱۰۰ است که کمترین امتیاز را در بین دوازده رکن رقابت‌پذیری به خود اختصاص می‌دهد و از بین ۱۴۰ کشور حاضر در گزارش، ۷۷ کشور، ضعیف‌ترین عملکرد خود را در این رکن داشته‌اند و تنها ۴ کشور آلمان، آمریکا، سوئیس و تایوان (چین تایپه) با کسب امتیاز بالاتر از ۸۰، در گروه کشورهای فوق نوآور قرار می‌گیرند.

جدول ۳۷- وضعیت ایران در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها

گزارش ۲۰۱۸-۲۰۱۹ (۱۳۹۷)			رتبه از ۱۴۰ کشور	ارکان و نمادها
بهترین عملکرد	امتیاز/میزان از ۱۰۰ و وضعیت تغییر نسبت به گزارش قبلی با اعمال معیارهای جدید			
زیر شاخص ۴: اکوسیستم نوآوری (ادامه)				
رکن دوازدهم: توانایی نوآوری کسب و کارها				
آلمان	۳۷.۶	▲	۶۵	۱۲.۰۱ تنوع نیروی کار (از نظر قومیت، مذهب، جنسیت)
کانادا	۴۴.۲	▼	۱۲۵	۱۲.۰۲ وضعیت توسعه خوشه‌ها
ایالات متحده آمریکا	۴۳.۹	▼	۸۲	۱۲.۰۳ همکاری و شراکت در اختراعات ثبت‌شده بین‌المللی (بر اساس تعداد در هر میلیون نفر)
۷ کشور	۱.۹۳	▼	۹۱	۱۲.۰۴ همکاری بین گروه‌های ذی‌نفع در نوآوری (درون‌بنگانی، بین‌بنگانی، بین صنعت و دانشگاه)
ایالات متحده آمریکا	۳۴.۹	▼	۱۱۴	۱۲.۰۵ انتشارات علمی (بر اساس شاخص ارزیابی H-Index)
۷ کشور	۸۱.۳	▲	۴۲	۱۲.۰۶ تعداد درخواست‌های ثبت اختراع (نسبت به میلیون نفر جمعیت)
۸ کشور	۱.۴۴	▼	۱۰۰	۱۲.۰۷ هزینه تحقیق و توسعه (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)
۷ کشور	۱۰.۸	■	۸۱	۱۲.۰۸ کیفیت مؤسسات پژوهشی
۷ کشور	۴۴.۲۴	▲	۱۶	۱۲.۰۹ میزان آگاهی خریداران و پیچیدگی نیازهای آنها
ایالات متحده آمریکا	۴۳.۳	▼	۵۶	۱۲.۱۰ تعداد درخواست‌های ثبت نشان تجاری (نسبت به میلیون نفر جمعیت)
۷ کشور	۷۰.۱۱	▲	۵۹	

نمودار ۱۸- وضعیت ایران در قیاس با کشورهای منطقه در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها

مقایسه توانایی نوآوری کسب و کارها در ایران و کشورهای منطقه در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)	
۱۶	رژیم اشغالگر قدس
۳۵	امارات متحده عربی
۳۷	قطر
۴۱	عربستان سعودی
۴۷	ترکیه
۵۹	اردن
۶۰	ارمنستان
۶۱	لبنان
۶۴	مصر
۶۵	جمهوری اسلامی ایران
۷۱	آذربایجان
۷۲	بحرین
۷۵	پاکستان
۸۵	گرجستان
۸۶	عمان
۸۷	قزاقستان
۱۰۳	کویت
۱۱۶	تاجیکستان
۱۲۵	جمهوری قرقیزستان
۱۳۳	یمن

جدول ۲۹- کشورهای هم‌رديف ایران در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها

ده کشور نزدیک به ایران در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۶۰	ارمنستان
۶۱	لبنان
۶۲	موريس
۶۳	کرواسی
۶۴	مصر
۶۵	جمهوری اسلامی ایران
۶۶	پاناما
۶۷	فیلیپین
۶۸	اندونزی
۶۹	کنیا
۷۰	اروگوئه

جدول ۲۸- کشورهای برتر در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها

ده کشور برتر در رکن توانایی نوآوری کسب و کارها در گزارش رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۸ - (۱۳۹۷)	
رتبه از ۱۴۰ کشور	کشور
۱	آلمان
۲	ایالات متحده آمریکا
۳	سوئیس
۴	تایوان (چین تایپه)
۵	سوئد
۶	ژاپن
۷	بریتانیا
۸	جمهوری کره
۹	هلند
۱۰	فنلاند

۹- بهترین و بدترین عملکردهای ایران در گزارش رقابت پذیری جهانی - ۲۰۱۸ (۱۳۹۷)

در ادامه گزارش به منظور شناخت هرچه بهتر نقاط قوت و ضعف کشور، حوزه‌هایی که ایران در آنها در جایگاه ۳۰ رتبه صدر جدول و ۳۰ رتبه قعر جدول قرار دارد احصاء شده است. باوجود آنکه ایران تنها در ۲ متغیر رتبه زیر ۳۰ را کسب کرده است، اما در ۳۲ متغیر در انتهای جدول قرار دارد که در اکثر آنها وضعیت بدتری را نسبت به سال پیش تجربه می‌کند.

جدول ۴۰- ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور برتر دنیا رقابت می‌کند؟

متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸-۱۳۹۷ جزء ۳۰ کشور برتر است				
رتبه ایران از ۱۴۰ کشور	امتیاز	بهترین عملکرد	متغیر	ردیف متغیر در جدول رقابت‌پذیری
۱۶	۴۴.۲۴ ▲	۷ کشور	کیفیت مؤسسات پژوهشی	۱۲.۰۸
۱۸	موجود نیست	چین	سرنانه تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید بر اساس میلیارد دلار آمریکا)	۱۰.۰۱

جدول ۴۱- ایران در چه حوزه‌هایی در میان ۳۰ کشور آخر دنیا رقابت می‌کند؟

متغیرهایی که ایران در گزارش رقابت‌پذیری جهانی ۲۰۱۸-۲۰۱۹ (۱۳۹۷) جزء ۳۰ کشور آخر است				
ردیف متغیر در جدول رقابت‌پذیری	متغیر	رتبه ایران از ۱۴۰ کشور	امتیاز	بهترین عملکرد
۹۰۳	در دسترس بودن سرمایه‌مخاطره‌آمیز	۱۱۱	۴۴.۲۴ ▼	۷ کشور
۶۰۴	مهارت‌های فارغ‌التحصیلان	۱۱۳	موجود نیست	چین
۳۰۴	تعداد اشتراک اینترنت فیبر نوری (در هر ۱۰۰ نفر جمعیت)	۱۱۴	موجود نیست	کره جنوبی
۸.۱۲	نرخ مالیات نیروی کار و پرداخت‌های اجباری کارفرما (بر اساس درصد از سود)	۱۱۴	۷۵.۱ ▬	۲۶ کشور
۱۲.۰۴	همکاری بین گروه‌های ذی‌نفع در نوآوری (درون‌بنگاهی، بین‌بنگاهی، بین صنعت و دانشگاه)	۱۱۴	۳۴.۹ ▼	ایالات متحده آمریکا
۹۰۸	شکاف اعتباری (بر اساس واحد درصد)	۱۱۵	۹۳.۷ ▼	۹۷ کشور
۷۰۴	رواج موانع غیرتعرفه‌ای	۱۱۷	۴۸.۶ ▼	سنگاپور
۸۰۸	مهاجرت و جابه‌جایی نیروی کار در داخل کشور	۱۱۷	۴۷.۸ ▼	گینه
۸۰۴	انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد	۱۲۰	۵۴.۱ ▲	هنگ‌کنگ
۱.۱۹	مقررات مربوط به تضاد منافع	۱۲۱	۴۰ ▬	۲ کشور
۲۰۶	کارایی خدمات حمل‌ونقل هوایی	۱۲۱	۳۷.۸ ▼	سنگاپور
۶۰۲	میزان ارائه آموزش‌های ضمن خدمت به نیروی کار	۱۲۱	۳۹.۸ ▼	سوئیس
۱۱.۰۴	چارچوب قانونی ورشکستگی	۱۲۱	۳۱.۳ ▬	۵ کشور
۴۰۱	تورم (بر اساس درصد تغییر سالانه)	۱۲۲	۸۴.۸ ▲	۷۴ کشور
۸۰۳	همکاری در روابط نیروی کار- کارفرما	۱۲۳	۴۳.۶ ▼	سوئیس
۱۱.۰۳	نرخ بازستانی مطالبات کسب‌وکارهای ورشکسته (سنت از هر دلار)	۱۲۳	۱۶.۶ ▼	نروژ
۷۰۳	رقابت در بخش خدمات	۱۲۴	۵۳.۱ ▲	هنگ‌کنگ
۱۲۰.۱	تنوع نیروی کار (از نظر قومیت، مذهب، جنسیت)	۱۲۵	۴۴.۲ ▼	کانادا
۱.۱۶	حمایت از مالکیت فکری	۱۲۶	۳۶.۸ ▼	فنلاند
۱۱.۰۵	نگرش نسبت به ریسک‌های کارآفرینی	۱۲۶	۳۸ ▼	رژیم اشغالگر قدس
۱.۱۸	قوی بودن استانداردهای حسابرسی و گزارش‌دهی مالی	۱۲۷	۴۲.۸ ▼	فنلاند
۹۰۲	تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط	۱۲۷	۳۲.۲ ▼	ایالات متحده آمریکا
۸۰۷	سهولت استخدام نیروی کار خارجی	۱۲۹	۳۶.۲ ▼	آلبانی
۸۰۹	اتکاء به مدیران حرفه‌ای (بر اساس شایستگی و صلاحیت و نه رابطه)	۱۲۹	۳۷.۱ ▼	فنلاند
۱۱.۰۶	تمایل به تفویض اختیارات مدیریتی	۱۳۰	۳۹.۷ ▼	دانمارک
۹۰۶	استحکام مالی بانک‌ها	۱۳۱	۳۴.۷ ▼	فنلاند
۱.۰۶	شفافیت بودجه	۱۳۴	۱۱.۵ ▬	۲ کشور
۱.۰۹	آزادی مطبوعات	۱۳۴	۳۹.۳ ▲	نروژ
۱.۲۰	حاکمیت سهام‌داران	۱۳۶	۲۷ ▬	قزاقستان
۸.۱۱	مشارکت زنان در نیروی کار (نسبت به مردان)	۱۳۶	۱.۳۹ ▼	۴ کشور
۱۰.۰۲	میزان واردات (بر اساس درصد از تولید ناخالص داخلی)	۱۳۷	موجود نیست	هنگ‌کنگ
۷۰۵	تعرفه‌های تجاری (بر اساس درصد از عوارض گمرکی)	۱۴۰	۰	هنگ‌کنگ

۱۰- جمع بندی

متغیرهای رقابت پذیری همانند بسیاری دیگر از سنجه‌های جهانی، مؤلفه‌های پویایی هستند که این پویایی می‌طلبد سیاستگذار، حاکمیت، تصمیم‌سازان اقتصادی و بدنه اجرایی دولت، همگی در تصمیم‌سازی‌ها و اقدامات خود پویا باشد تا بتوانند محیط کسب‌وکار را وفق شرایط پیش‌رو مدیریت کنند. شاخص جدید رقابت‌پذیری ۴،۰ مجمع جهانی اقتصاد، آینده‌محور و منطبق با انقلاب صنعتی چهارم است که درس‌های ارزشمندی را از سایه‌روشن‌های عملکرد اقتصادی کشور دربر دارد.

در این راستا ضروری است که اسناد بالادستی و برنامه‌هایی که به تدوین هدف در ارتباط با محیط کسب‌وکار می‌پردازند، پیش از تعریف اهداف به طور واقع‌بینانه به بررسی گزارش حاضر بپردازند. توجه به این نکته مهم را نباید فراموش ساخت که تعریف اهداف کمی بدون تأمل کافی در وضعیت واقعی کشور و پیش‌نیازهای تحقق هر متغیر اقتصادی، اشتباهی مهلک است که نتیجه‌ای جز گرفتار شدن در دور باطل برنامه‌ریزی و عدم تحقق دربر نخواهد داشت. لذا، با توجه به اهمیت گزارش حاضر در انعکاس وضعیت اقتصادی کشور بر اساس نظر فعالان اقتصادی بخش خصوصی و داده‌های رسمی کشور، امید می‌رود مسئولین و سیاست‌گذاران اقتصادی با نگاه کاربردی و در راستای مرتفع ساختن کاستی‌ها به بررسی گزارش حاضر بپردازند. از سوی دیگر، بدیهی است که هرگونه بی‌توجهی به نقاط قوت اقتصاد کشور موجب کمرنگ شدن مزیت‌های رقابتی کشور در عرصه بین‌الملل خواهد شد.

افزایش رقابت‌پذیری یکی از راه‌های مسلم تحقق اقتصاد مقاومتی در کشور است. بنابر گزارش مجمع، کشورهایی که رقابت‌پذیری بیشتری دارند، از مقاومت بیشتری در برابر تکانه‌های اقتصادی مختلف برخوردار هستند. جمهوری اسلامی ایران نیز، چنانچه قصد داشته باشد در این رتبه‌بندی بین‌المللی وضعیت خود را بهبود بخشد، باید به طور جدی مسئله رقابت را از دو منظر داخلی و بین‌المللی مورد توجه قرار دهد. در بعد داخلی، بسیاری از عواملی که کشور در آنها ضعف بنیادین دارد سال‌هاست به قوت خود باقی هستند که چنانچه اقدامی در راستای بهبود این نقاط آسیب‌پذیر صورت نگیرد، چه بسا ضعف‌های این حوزه‌ها وخامت بیشتری پیدا کنند. یکی از این حوزه‌ها، محیط نهادی است. اهمیت محیط نهادی و به‌ویژه شفافیت، ایجاب می‌کند تا اقدامات عملیاتی در راستای بهبود وضعیت کشور در این حوزه صورت گیرد. به طور قطع، توجه به متغیرهای نهادی، یک مسئله حاکمیتی بلندمدت است که دولتمردان نباید از نقش آن در رقابت‌پذیری غفلت ورزند زیرا نهادهای قوی، کارآمد و شفاف، نیروی محرک بهره‌وری و رشد بلندمدت هستند که رفاه جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

تصمیمات آینده‌نگرانه باید در همه بسترهای نهادی و زیرساختی جاری شوند تا بنگاه‌ها در برابر پیچیدگی‌های روزافزون محیط کسب‌وکار که با تغییر قواعد بازی همراه است غافلگیر نشوند. تعیین اولویت‌های سیاستی در عرصه بهبود محیط کسب‌وکار در ارتباط با ثبات‌بخشی به محیط اقتصاد کلان، افزایش شفافیت و مقابله با رویه‌های رانت‌ساز، تقویت زیرساخت‌ها، بهبود بازار نیروی کار، انحصارزدایی از بازارها، اصلاح مقررات معطوف به تجارت و حل مسئله تعارض منافع تصمیم‌گیر و ذی‌نفع از طریق افزایش حاکمیت قانون، همگی مواردی بسیار بنیادی هستند که لازم است به قید فوریت در دستور کار دست‌اندرکاران اقتصادی و سیاسی کشور قرار گیرند. اما همه اینها مستلزم نگاه تحول‌خواهانه به مسائل اقتصادی و مدیریتی کشور است که امید می‌رود این گزارش توانسته باشد نقش کوچکی در ایجاد این نگاه ایفا کرده باشد.

منبع

1-The Global Competitiveness Report 2018